

Gmina Krościenko nad Dunajcem

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem do roku 2032

Opracował:

mgr inż. Krzysztof Ligęza

Ochotnica Dolna, październik 2011 r.

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie	4
2. Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego projektu oraz charakterystyka regionu oraz położenie Gminy Krościenko nad Dunajcem	7
2.1 Otoczenie regionalne.....	7
2.2 Otoczenie bezpośrednie – Gmina Krościenko n/Dunajcem	10
2.2.1 Ogólna charakterystyka Gminy Krościenko nad Dunajcem	10
3. Cel i zadania Programu	14
4. Regulacje prawne	15
4.1 Regulacje ustawowe	15
4.2 Akty wykonawcze	21
5. Dokumenty strategiczne określające kierunki działań w zakresie ochrony środowiska.....	25
5.1 Strategie Rozwoju	26
5.1.1 Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013.	26
5.1.2 Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego na lata 2006-2015.	28
5.1.3 Strategia Rozwoju Gminy Krościenko nad Dunajcem na lata 2008-2020	30
5.2 Programy Ochrony Środowiska	31
5.2.1 Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014	31
5.2.2 Program Ochrony Środowiska Powiatu Nowotarskiego na lata 2004-2015.	33
5.2.3 Program Ochrony Środowiska Gminy Krościenko nad Dunajcem	34
5.3 Plany Gospodarki Odpadami.....	38
5.3.1 Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014	38
5.3.2 Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego.....	40
5.3.3 Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Nowotarskiego	41
5.3.4 Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Krościenko nad Dunajcem	42
5.4 Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	44
5.4.1 Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	44
5.5 Podsumowanie aspektów prawnych związanych z polityką krajową i regionalną	47
6. Ogólna Charakterystyka Azbestu	47
6.1 Właściwości azbestu.....	48
6.2 Ogólne zastosowanie azbestu	48
6.3 Dziedziny gospodarki, w których powszechnie wykorzystuje się wyroby azbestowe	49
6.3.1 Budownictwo	49
6.3.2 Transport	50
6.3.3 Energetyka	50
6.3.4 Przemysł chemiczny	50
7. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego	50
8. Metodyka określenia ilości azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem	53
9. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych przeprowadzona na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem	54
9.1 Ilość i rodzaj wyrobów azbestowych występujących na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem	54

9.2 Ocena możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gm. Krościenko n/D.....	59
10. Ogólnopolska Baza Azbestowa	61
11. Użytkowanie oraz unieszkodliwianie odpadów azbestowych – obowiązki właściciela oraz firmy wywozowej, wykaz firmi składowisk odpadów	62
11.1 Obowiązki właściciela, zarządcy lub użytkownika	62
11.2 Obowiązki firmy prowadzącej demontaż oraz wywóz odpadów azbestowych.....	65
12. Czynniki mające wpływ na proces demontażu utylizacji wyrobów azbestowych z terenu Gminy Krościenko n/D.....	68
13. System pomocy w demontażu i utylizacji wyrobów azbestowych	68
13.1 Prowadzenie pomocy w utylizacji wyrobów azbestowych przez Gminę Krościenko nad Dunajcem ..	69
13.2 Prowadzenie pomocy w utylizacji wyrobów azbestowych przez Starostwo Powiatowe w Nowym Targu	72
13.3 Podsumowanie udzielanej pomocy przez jednostki samorządowe oraz wzór dobrych praktyk.....	73
14. Instrumenty finansowe wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów azbestowych i służące poprawie prowadzonej gospodarki odpadami	74
15. Harmonogram realizacji Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krościenko n/Dunajcem do roku 2032	80
16. ZAŁĄCZNIKI.....	85
16.1 Wykaz firm posiadających zezwolenie w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest.....	85
16.2 Wzór druku wniosku do Wójta Gminy Krościenko nad Dunajcem o częściową refundację poniesionych kosztów	87
16.3 Główne załączniki do aktów wykonawczych dot. postępowania z wyrobami azbestowymi (ocena, informacja, oznakowanie) przez właściciela, firmę oraz gminę	89
16.3.1 Załączniki do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r.:	89
16.3.2 Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska:	94
16.3.3 Załączniki do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest .	95
Bibliografia – źródło danych	98

Podstawa opracowania

Podstawą opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem do roku 2032” jest umowa z dnia 1 września 2011 r. nr ZP/272/44/2011 zawarta pomiędzy Gminą Krościenko nad Dunajcem, a Wykonawcą niniejszego opracowania. W zakres umowy wchodzi opracowanie przedmiotowego programu wraz z przeprowadzeniem szczegółowej inwentaryzacji w terenie.

1. Wprowadzenie

W wyniku przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M.P. Nr 38, poz. 373), powstał **„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”**, który został przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku. Zakłada on oczyszczenie do 2032 roku terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest.

Program ten nakłada na gminy następujące zadania:

- **uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,**
- **przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycje azbestu,**
- **przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu”,**
- **współpracę z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem.**

Azbest to handlowa nazwa minerałów włóknistych – uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Azbest jest znany od kilku tysięcy lat, a szerokie zastosowanie uzyskał w ostatnich 100 latach. Używany był do produkcji ok. 3000 wyrobów przemysłowych, a przede wszystkim służył on do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych, elewacyjnych oraz rur. W 1908 r. rozpoczęła się produkcja wyrobów azbestowo-cementowych

na ziemiach polskich. W Polsce produkcja płyt azbestowo-cementowych szybko wzrastała po roku 1950.

Obok dachowych płyt płaskich, falistych i tzw. szablonów rozpoczęto produkcję rur i różnego rodzaju kształtek, np. na kanały wentylacyjne, osłony instalacji elektrycznych. Azbest importowano z wielu miejsc. Do połowy lat pięćdziesiątych znaczne ilości azbestu sprowadzane były z Chin, w następnych latach dominował azbest chryzotylowy z kopalń rosyjskich z rejonu Uralu i w mniejszych ilościach z rejonu Dżetegary w Kazachstanie. Azbesty amfibolowe tj. amozyt i krokidolit sprowadzane były z Afryki Południowej. Trwałość płyt azbestowo-cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnikając do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego.

Dlatego władze samorządowe, mając na uwadze zdrowie mieszkańców oraz prawo Unii Europejskiej podjęły działania w kierunku likwidacji tak niebezpiecznego odpadu, jakim jest azbest. Azbest był stosowany w budownictwie wszędzie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenia ogniochronne elementów narażonych na wysoką temperaturę, a także w tkaninach wygłuszających hałas. W energetyce azbest stosowano w elektrociepłowniach i elektrowniach (uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła oraz w izolacjach tras ciepłowniczych). W transporcie azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze, w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Przemysł chemiczny wykorzystywał azbest w hutach szkła oraz elektrolitycznej produkcji chloru. Podsumowując materiał ten chętnie wykorzystywany był (również w Polsce) z uwagi na swoje duże zalety fizykochemiczne takie jak: odporność na wysokie i niskie temperatury, działanie kwasów, elastyczność i dobre właściwości mechaniczne oraz małe przewodnictwo cieplne.

Wg danych zawartych w Krajowym Programie Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest stosowanych na terytorium Polski przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w maju 2002 r. szacuje się, że na terenie naszego kraju znajduje się 15.466.000 Mg (ton) wyrobów zawierających azbest, w tym 14.866.000 Mg (ton) to płyty azbestowo-cementowe (1.351.500 tys. m²) oraz 600.000 Mg (ton) rur i innych wyrobów azbestowo-cementowych.

W budownictwie azbest stosowano w takich wyrobach budowlanych jak: eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe, płyty prasowane – płaskie, płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, rury azbestowo-cementowe wodociągowe i kanalizacyjne, kształtki azbestowo-cementowe oraz elementy wielkowymiarowe. W 1980r. z płyt azbestowo-cementowych wykonanych było ok. 45 % pokryć dachowych i fasadowych. Znaczącą pozycję w bilansie wyrobów azbestowych stanowią znajdujące się w ziemi i budynkach rury azbestowo-cementowe. Szacuje się, że jest ich ok. 600 tys. ton. Znaczna ilość wyrobów azbestowych stosowana jest w hutnictwie i przemyśle ceramicznym. Jest to ok. 60 tys. ton. Masę będących w użyciu wyrobów małowymiarowych, takich jak uszczelki, kształtki, okładziny hamulcowe czy wyroby włókiennicze, ocenia się na 100 tys. ton.

Obecnie kontynuacją Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski jest przyjęty 14.07.2009 r. przez Radę Ministrów „**Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032**”.

Dokument ten utrzymuje i kontynuuje cele przyjęte w programie, tj.:

- **likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko;**
- **minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;**
- **usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.**

POKzA określa nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Realizuje wnioski zawarte w „Raporcie z realizacji w latach 2003-2007 Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” poprzez wprowadzenie priorytetowych zadań legislacyjnych, uruchomienie wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu realizacji POKzA. Wsparcie finansowe ze środków budżetowych pozostających w gestii Ministra Gospodarki ukierunkowane jest głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Jest również przeznaczane na prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych, dzięki którym zostanie wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- zadania legislacyjne;
- zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia;
- monitoring realizacji POKzA przy pomocy elektronicznego systemu informacji,
- przestrzennej.

2. Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego projektu oraz charakterystyka regionu oraz położenie Gminy Krościenko nad Dunajcem

Prezentacja otoczenia została podzielona na analizę otoczenia o charakterze regionalnym (region, powiat), oraz lokalnym (bezpośrednim) – gmina, bezpośredni rejon realizacji Programu.

Przedmiotowy Program realizowany jest w województwie małopolskim, powiecie nowotarskim, gminie Krościenko nad Dunajcem.

2.1 Otoczenie regionalne

Województwo małopolskie położone jest w południowej części Polski. Sąsiadami województwa są od strony zachodniej województwo śląskie, od północy województwo świętokrzyskie, od wschodu województwo podkarpackie, a od południa stanowi administracyjną granicę Polski. W województwie znajduje się 58 miast, do największych

z nich należą: Kraków (stolica województwa), Tarnów i Nowy Sącz. Podział administracyjny województwa małopolskiego obejmuje 22 powiaty i 182 gminy. Powierzchnia województwa małopolskiego wynosi 15.118 km² (4,8 % powierzchni kraju) i zamieszkuje ją ponad 3.298 tys. osób, co stanowi 8,4 % ogółu ludności w kraju. Wielkość ta sytuuje Małopolskę na czwartym miejscu w Polsce po Mazowszu, Śląsku i Wielkopolsce.

Gęstość zaludnienia w województwie małopolskim wynosi 217 os/km² i jest ona ponad dwukrotnie większa od wskaźnika dla kraju (122 os/km²). Województwo małopolskie cechuje jeden z najwyższych w Polsce tzw. przyrost naturalny, który w 2009 r. wynosił 7.446 os. Województwo nie jest obszarem silnie zurbanizowanym, o czym świadczy niski wskaźnik urbanizacji kształtujący się na poziomie 50,0 %.

Województwo małopolskie cechuje wysoki wskaźnik aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców. Posiada także stosunkowo duży potencjał gospodarczy, niestety jest on obszarem pod tym względem istotnie zróżnicowanym. Obserwuje się wyraźne dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego różnych części województwa, zwłaszcza w odniesieniu do sektora MSP, które są silnie uwarunkowane historycznie i geograficznie i nie cechuje to tylko aktywności gospodarczej, ale także struktury instytucjonalnej wsparcia sektora MSP. Przemysł jest rozmieszczony bardzo nierównomiernie. Większość, bo 30 % potencjału przemysłowego województwa skupiona jest w aglomeracji krakowskiej. W zachodniej części województwa w czterech zachodnich powiatach (olkuski, chrzanowski, oświęcimski i wadowicki) koncentruje się ponad 1/4 przemysłu. Natomiast południowo-zachodnie, górskie i podgórskie części województwa (powiaty: wadowicki, suski, myślenicki, nowotarski i tatrzański) charakteryzują się silnym rozwojem średnich i małych przedsiębiorstw produkcyjnych (meble, obuwie, wyroby metalowe). Najgorzej wypada północna oraz wschodnia część województwa, gdzie uprzemysłowienie jest najniższe. Występują jedynie pojedyncze, większe ośrodki przemysłowe takie jak: Tarnów (silnie rozwinięty przemysł chemiczny), Gorlice (min. przetwórstwo ropy naftowej) i Nowy Sącz. Wskaźnik udziału Małopolski w PKB dla całego kraju sytuuje województwo na 4 miejscu w kraju. Zdecydowana większość zarejestrowanych w województwie podmiotów gospodarczych zatrudniała nie więcej niż 9 pracowników (95 %). Stopa bezrobocia w 2009 roku wynosiła 9,7 % i była w porównaniu do 2004 r. niższa o 5,3 %.

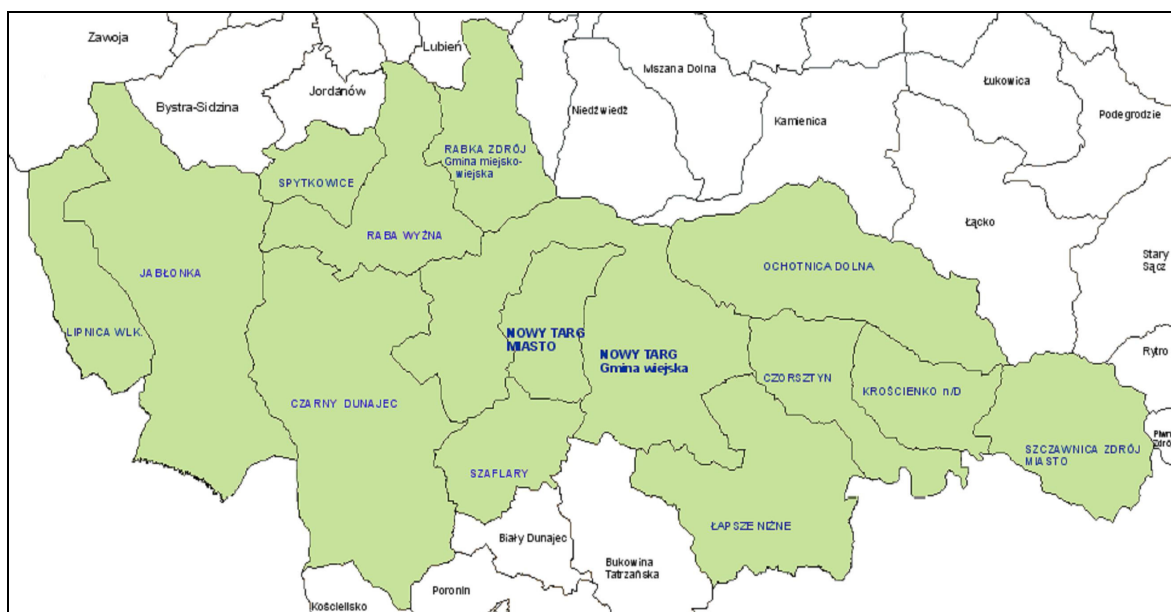
Województwo Małopolskie jest regionem bardzo atrakcyjnym turystycznie. Posiada największą ilość zabytków w Polsce oraz jest regionem wielkiego dziedzictwa kulturowego, pielęgnowanych tradycji, urozmaiconych warunków naturalnych. Występuje tu wiele cennych walorów przyrodniczych i krajoznawczych, do których zaliczyć można m.in.: formy krasu wysokogórskiego Tatr Zachodnich, formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej,

rzeźbę polodowcową Tatr Wysokich, przełom Dunajca i inne. Materialny potencjał kulturowy Małopolski tworzą: historyczne centra miast i zespoły zabytków architektury, zbiory muzealne, szereg imprez o skali krajowej i międzynarodowej.

Powiat nowotarski – leży na południu województwa małopolskiego, granicząc od południa z powiatem tatrzańskim, a od północy z powiatami: limanowskim, myślenickim, nowosądeckim, suskim. Powiat graniczy również ze Słowacją (od strony południowo-wschodniej i południowo-zachodniej). Powiat nowotarski zajmuje powierzchnię 1 474,66 km², co stanowi niecałe 10% powierzchni Małopolski. Daje mu to drugie miejsce (na 22 powiaty) wśród wszystkich powiatów w województwie małopolskim co do wielkości. Użytki rolne stanowią 55% powierzchni powiatu, natomiast użytki leśne 37%. Powiat zamieszkuje blisko 185,2 tys. os., wg tego średnio na 1 km² powierzchni przypada 126 osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego na obszarze powiatu nowotarskiego wynosiła 10,2% (10 miejsce) i wzrosła w porównaniu z 2008 r. o 1,6 punktu procentowego.

Na strukturę administracyjną powiatu składa się 11 gmin wiejskich, 1 gmina miejsko-wiejska oraz 2 gminy miejskie, co daje łącznie 14 gmin (rys. 1). Powiat nowotarski to 122 wsie zgrupowane w 96 sołectwach.

Rys. 1. Podział administracyjny powiatu nowotarskiego*

**źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowotarskiego*

Od południa powiat nowotarski graniczy częściowo z powiatem tatrzańskim (gminy: Kościelisko, Poronin, Biały Dunajec, Bukowina Tatrzańska). W większości południową i południowo-zachodnią granicą powiatu jest granica Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Słowacji.

Od wschodu powiat nowotarski sąsiaduje z powiatem nowosądeckim (gminy: Piwniczna – Zdrój, Rytro, Stary Sącz, Łącko). Od północy sąsiadami powiatu są powiaty: limanowski (gminy: Kamienica, Niedźwiedź, Mszana Dolna), myślenicki (gmina: Lubień) oraz suski (gminy: Jordanów, Bystra – Sidzina i Zawoja).

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych drogowych przechodzących przez teren powiatu należą: droga międzynarodowa E77 (nr 7) Gdańsk – Chyżne, oraz drogi krajowe i wojewódzkie Skomielna Biała – Zakopane (nr 47) , Nowy Targ – Jurgów (nr 49) i wojewódzka Nowy Targ – Stary Sącz (nr 969). Przez teren powiatu nowotarskiego przebiega szlak kolejowy z kierunku Kraków – Zakopane. W ostatnich dziesięciu latach wielkość przewozów kolejowych, zarówno pasażerskich jak i towarowych, zmniejszyła się niemal o połowę. Główną rzeką przepływającą przez powiat jest rzeka Dunajec w górnym jej biegu.

Dzięki walorom przyrodniczo-krajobrazowym, powiat nowotarski stanowi jeden z atrakcyjniejszych ośrodków turystycznych województwa. Do jednej z największych atrakcji turystycznych, należy przełom Dunajca i odbywające się na nim spływy łodziami flisackimi. Na terenie powiatu funkcjonuje 130 turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. Liczba udzielonych noclegów w 2009 r. wyniosła ponad 846 tys., co pozwoliło zająć 4 miejsce w województwie. Mimo dużego zainteresowania turystów, obszar ten wspólnie z powiatem tatrzańskim, posiada jedną z najgorszych infrastruktur drogowych. Na terenie powiatu znajduje się 9 przejść granicznych (4 samochodowe), do najbardziej znanych należą – Chyżne i Chochołów.

2.2 Otoczenie bezpośrednie – Gmina Krościenko n/Dunajcem

2.2.1 Ogólna charakterystyka Gminy Krościenko nad Dunajcem

Gmina Krościenko nad Dunajcem – gmina wiejska położona w województwie małopolskim, w powiecie nowotarskim. Siedziba gminy – Krościenko nad Dunajcem.

Gmina zajmuje obszar 57,27 km², stanowi to 3,9 % powierzchni powiatu nowotarskiego (1474,66 km²). Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. liczy 6.636 mieszkańców, co stanowi

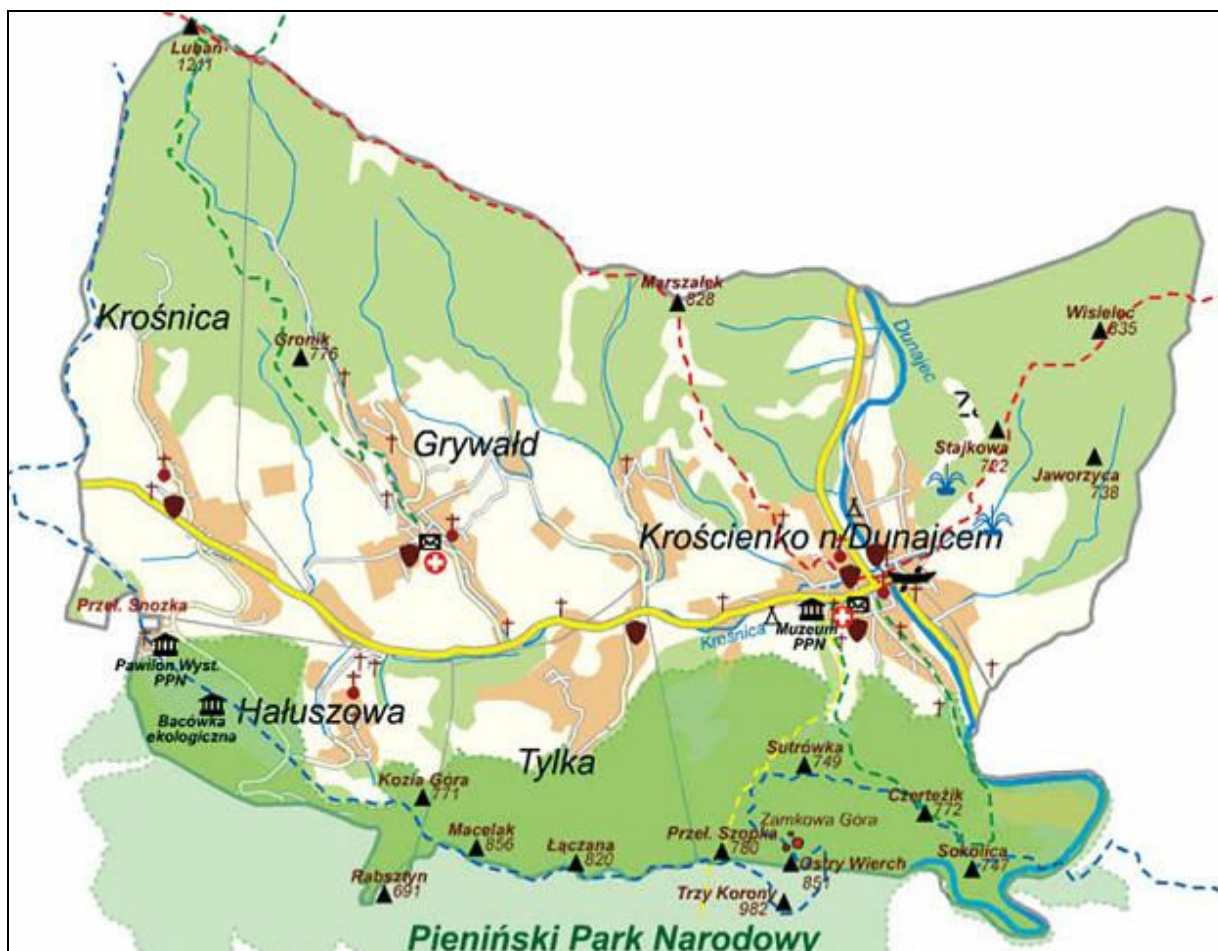
ok. 3,6 % ogółu osób zamieszkujących powiat nowotarski. Gęstość zaludnienia, wynosząca średnio 116 osób/km² jest niższa od średniej powiatu nowotarskiego wynoszącej 125 osób/km² (tab. 1.).

W skład gminy Krościenko nad Dunajcem wchodzi cztery wsie (rys. 2.):

KROŚCIENKO – (z czterema sołectwami – Krościenko Centrum, Krościenko Zawodzie, Kąty-Niwki, Tylka - Biały Potok).

GRYWAŁD – (z dwoma sołectwami – Grywałd i Dziadowe Kąty). Grywałd – jest jedną z większych wsi, malowniczo położoną w Górcach u stóp Lubania. Główna jej część rozciąga się wzdłuż doliny potoku Lubań, uchodzącego do Krośniczanki. Składa się z szeregu przysiółków wysoko położonych w Górcach, a wśród nich Wybraństwo (670 m) i Wymyśle (690 m). Osłonięta od wiatru dolina sprawia, że Grywałd ma specyficzny mikroklimat, z dużą liczbą słonecznych dni.

Rys. 2. Mapa poglądowa Gminy Krościenko nad Dunajcem

źródło: <http://turystyka.interia.pl/>

KROŚNICA – położona w dolinie potoku Krośniczanka, u podnóży Lubania. Dolna część wsi położona jest przy drodze wojewódzkiej nr 969, górna sięga w Gorce. Wieś rozciąga się na obszarze położonym na wysokości od około 550-700 m n.p.m.

HAŁUSZOWA – niewielka wieś położona na północnych stokach Pienin Czorsztyńskich, u podnóży wzniesienia Groń (743 m n.p.m.), na wysokości 625-640 m n.p.m.

Gmina Krościenko nad Dunajcem położona jest w malowniczej kotlinie górskiej na wysokości ok. 420-700 m n.p.m. Otoczona masywami góorskimi – od południowego zachodu Pieninami od północy Gorcami, zaś od wschodu Beskidem Sądeckim. Leży na brzegu rzeki Dunajec i potoku Krośniczanka. Dolina w której położona jest gmina to dawny średniowieczny trakt komunikacyjny. Obecnie biegnie nią droga wojewódzka Nr 969 Stary Sącz – Krościenko nad Dunajcem – Nowy Targ. Gmina graniczy również ze Słowacją poprzez Dunajec stanowiący w tym miejscu przełom w masywach Pienin.

W południowej części gminy Krościenko nad Dunajcem zlokalizowane są Pieniny – mezoregion, będący częścią Obniżenia Orawsko-Podhalańskiego. Na obszarze regionu panują specyficzne warunki klimatyczne, warunkowane w dużej mierze rzeźbą terenu. Region leży w regionie klimatów górskich. Dolina Dunajca i Krośniczanki oraz podnóże zboczy gór charakteryzuje się klimatem umiarkowanie ciepłym o średniej temperaturze powietrza od 6 do 8°C. Okres wegetacyjny (gdy średnia dobową temperatura wynosi powyżej 5°C) trwa do 223 dni. Liczba dni z przymrozkiem wynosi od 123 dni. Pora zimowa (przy średniej dobowej temperaturze poniżej 0°C) trwa 100 dni. Liczba dni z mgłą wynosi 56. Znaczne zróżnicowanie poszczególnych elementów klimatu powoduje, że obszar gminy zaliczany jest do terenów mało korzystnych dla rozwoju rolnictwa.

Powierzchnia użytków rolnych stanowi 40% (dane z 2005 roku), lesistość kształtuje się na poziomie 49%. W północnej i wschodniej części gminy Krościenko występują głównie drzewostany mieszane, w których dominują buk, jodła, świerk i brzoza, w zależności od siedliska, położenia i wysokości nad poziomem morza. Dominującymi leśnymi typami siedliskowymi są: las górski (zajmujący 73 % ogółu powierzchni leśnej gminy), las mieszany górski (23 %) oraz bór mieszany górski.

W Krościenku nad Dunajcem kończy się spływ łodziami flisackimi przez Przełom Dunajca, będący osobliwością krajobrazową na skalę międzynarodową. Druga rzeka Krośnica bierze swój początek na stokach Lubania, a dolina potoku stanowi granicę między Pieninami, a Gorcami. Przyjmuje na swym biegu liczne potoki spływające ze zboczy obydwu masywów

górskich. Głównymi dopływami Krośniczanki są potoki lewostronne: Wąski, Lubań i Czarna Krośnica.

Cennym składnikiem środowiska przyrodniczego są źródła mineralne, znajdujące się na Zawodziu tj. na prawym brzegu rzeki Dunajec. Źródła „Stefan”, „Michalina”, „Maria”, „Dzikie” są to szczawy alkaliczno-słone. Niezwykła skuteczność tych wód sprawdza się przy wspomaganiu leczenia schorzeń dróg oddechowych i płuc, nieżytów narządów trawienia, skraca również rekonwalescencje.

Według danych statystycznych z 2010 roku przyrost naturalny na terenie gminy od 2000 roku był dodatni i w roku 2009 wyniósł 0,6 promila, będąc jednocześnie najniższym na przestrzeni ostatnich lat. Saldo migracji ogółem się na dodatnim poziomie (wyjątek stanowią lata 2001 i 2004) i 2009 roku osiągnęło wartość 3.

W rejestrze REGON zarejestrowane są 833 podmioty gospodarcze. Największy udział 18 % ma handel i naprawa pojazdów samochodowych. Natomiast sekcja budownictwa stanowi 17 % ogółu podmiotów. W 2009 roku liczba pracujących wyniosła 676, natomiast 278 osób zarejestrowanych jest jako bezrobotne. W 2006 roku do pracy z terenu gminy wyjeżdżały 422, a przyjeżdżało 196 osób.

Przeciętna powierzchnia mieszkań będących w zasobach wynosi 26,5m² na 1 mieszkańca i jest to 4 wartość wśród 14 gmin z powiatu nowotarskiego. Do użytkowania oddanych zostało 11 mieszkań. Rozwój infrastruktury komunalnej na tle pozostałych gmin powiatu jest na średnim poziomie. Do sieci wodociągowej dostęp posiada blisko 40% mieszkańców (8 lokata). Natomiast z sieci kanalizacyjnej korzysta ponad 44% mieszkańców (8 lokata).

Tabela 1. Zestawienie danych dot. liczby ludności i zabudowy Gminy

Wsie (nazwa)	Liczba ludności [os.]	Liczba domów [szt.]	Powierzchnia poszcz. obrębów		Średnia gęstość załadnienia [os./km ²]
			[ha]	[km ²]	
Grywałd	1 717	444	1 596,32	15,9632	107
Hałuszowa	274	75	435,60	4,3560	63
Krościenko n/D	3 312	999	2 548,15	25,4815	130
Krośnica	1 086	249	800,05	8,0005	136
Tylka	247	63	346,53	3,4653	71
RAZEM:	6 636	1830	5727	57,27	116

Na jej terenie lokalizowanych jest 7 turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których udzielono w 2009 roku blisko 51 tys. noclegów. Teren gminy stanowi bardzo atrakcyjne miejsce dla turystów. Sprzyjają temu liczne szlaki turystyczne, możliwość spływu Dunajcem, sąsiedztwo trzech Parków: Pienińskiego i Gorczańskiego Parku Narodowego oraz Popradzkiego Parku Krajobrazowego.

3. Cel i zadania Programu

Celem i zadaniem przedmiotowego opracowania pn. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem do roku 2032” jest:

- przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wraz z analizą otrzymanych danych z terenu gminy,
- dostosowanie działań do wymagań przepisów prawnych obowiązujących w prawodawstwie polskim i Dyrektywach Unii Europejskiej, a dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- określenie rodzaju wyrobów azbestowych występujących na terenie gminy oraz możliwości dalszego wykorzystywania,
- przygotowanie planu oczyszczenia terenu gminy z wyrobów zawierających azbest poprzez ich demontaż i unieszkodliwienie,
- ograniczenie negatywnego oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko przyrodnicze,
- usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy,
- nawiązanie współpracy w dziedzinie usuwania azbestu z innymi gminami bądź instytucjami,
- pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.

Program zawiera szczegółowe informacje dotyczące ilości, miejsca i rodzaju występujących wyrobów azbestowych na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem, oraz podstawowe informacje na temat właściwości azbestu, jego budowy oraz szkodliwego oddziaływania na ludzi oraz środowisko. Przed przystąpieniem do realizacji programu przeprowadzono inwentaryzację w terenie wyrobów. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych

i opracowanie bazy danych w tym zakresie będzie doskonałym odniesieniem do prowadzenia monitoringu zadań określonych niniejszym programem.

Skuteczność realizacji zadań programu usuwania azbestu w gminie, zależy od rozwiązania dwóch podstawowych problemów:

- lokalnej polityki finansowej (pomocy udzielanej właścicielom przez gminę i powiat),
- rozpropagowania informacji dot. celowości eliminacji azbestu.

Stosowanie przez wiele lat wyrobów azbestowych w budownictwie wpłynęło na jego nagromadzenie się w gospodarstwach i obiektach budowlanych. Obecnie wyeliminowanie wyrobów azbestowych jest procesem kosztownym i wieloletnim. Wynika to z przepisów i procedury postępowania z odpadami niebezpiecznymi, jakim jest azbest. Program wskazuje właściwy przebieg tych prac i wielkości finansowe przedsięwzięcia. Dodatkowo niniejszy Program określa harmonogram realizacji najważniejszych zadań wynikających z przepisów prawa, szacując koszty usunięcia azbestu w rozbiu na poszczególne lata realizacji Programu.

4. Regulacje prawne

4.1 Regulacje ustawowe

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Podstawą kształtowania polskiej polityki w dziedzinie ochrony środowiska jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku i przyjęta w ogólnonarodowym referendum konstytucyjnym (Konstytucja RP została opublikowana w Dz. U. Nr 78, poz. 483), w szczególności:

– **art. 5**, który stanowi, że: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”,

– **art. 74**, który stanowi, że: „Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne obywateli. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych. Każdy ma prawa do informacji o stanie i ochronie środowiska. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska”.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150, z późn. zm.).

Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności:

- 1) zasady ustalania:
 - a) warunków ochrony zasobów środowiska,
 - b) warunków wprowadzania substancji lub energii do środowiska,
 - c) kosztów korzystania ze środowiska;
- 2) obowiązki organów administracji;
- 3) odpowiedzialność i sankcje.

Przez ochronę środowiska, zgodnie z ustawą – Prawo ochrony środowiska, rozumie się podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- a) racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- b) przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- c) przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego, przy czym, przez zrównoważony rozwój rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Ochrona zasobów środowiska jest realizowana w szczególności poprzez:

- określenie standardów jakości środowiska oraz kontrolę ich osiągnięcia, a także podejmowanie działań służących ich nie przekraczaniu lub przywracaniu,
- ograniczanie emisji.

Prawo ochrony środowiska definiuje azbest jako substancję stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska art. 160. Substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności.

Wymagania w zakresie postępowania z azbestem zgodnie z w/w ustawą nakładają głównie art. 160, art. 161, art. 162, tj.:

– **art. 160.**

1. Zabronione jest, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie i przepisach odrębnych, wprowadzanie do obrotu lub ponowne wykorzystanie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

2. Substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska są w szczególności:

- azbest;
- PCB.

3. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, inne – poza azbestem i PCB – substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, kierując się koniecznością ograniczania ryzyka wystąpienia szkód w środowisku.

W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 3, zostaną ustalone:

- oznaczenie numeryczne substancji, pozwalające na jednoznaczną jej identyfikację;
- nazwa substancji.

– **art. 161.**

1. Substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinny być wykorzystywane, przemieszczane i eliminowane przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności.
2. Instalacje lub urządzenia, w których są lub były wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, powinny zostać oczyszczone lub unieszkodliwione.
3. Do instalacji lub urządzeń, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, iż były w nich wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, stosuje się wymagania dotyczące postępowania z instalacjami i urządzeniami, w których są lub były wykorzystywane te substancje.

– **art. 162.**

1. Wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska podlegają sukcesywnej eliminacji.

2. Wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska jest obowiązany do dokumentowania rodzaju, ilości i miejsc ich występowania oraz sposobu ich eliminowania.
3. Wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska powinien okresowo przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania, z zastrzeżeniem ust. 4-6.
4. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska w formie uproszczonej; w tym przypadku przepisów ust. 2 nie stosuje się.
5. Informacje w formie uproszczonej przedkłada się wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.
6. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
7. Marszałek województwa prowadzi rejestr rodzaju, ilości oraz miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.
8. Przepisy ust. 1-3 stosuje się odpowiednio do instalacji i urządzeń, w których substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska są lub były wykorzystywane.
9. Sposób postępowania z eliminowanymi substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, a także instalacjami i urządzeniami, w których są lub były one wykorzystywane, określają przepisy ustawy o odpadach.

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3 poz. 20, z późn. zm.).

Ustawa zakazuje produkcji wyrobów zawierających azbest. Ilekroć w ustawie jest mowa o azbeście, należy przez to rozumieć następujące włókniste krzemiany:

- 1) azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5;
- 2) azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4;
- 3) azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5;
- 4) azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5;
- 5) azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6;
- 6) azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.

Na podstawie przepisów załącznika XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającego dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. UE L 396 z 30.12.2006 r., str. 1, z późn. zm.) w zakresie dotyczącym wprowadzania do obrotu i stosowania włókien azbestu i wyrobów zawierających włókna azbestu, dopuszcza się wprowadzanie do obrotu i stosowanie diafragm do istniejących instalacji elektrolitycznych zawierających azbest chryzotylowy oraz stosowanie wałów z azbestu chryzotylowego stosowanych do ciągnięcia szkła zainstalowanych lub znajdujących się w użytkowaniu przed dniem 1 stycznia 2005 r., do czasu ich zużycia lub do czasu kiedy będą dostępne substytuty bezazbestowe, w zależności od tego która okoliczność wystąpi wcześniej.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.).

Ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2010, Nr 243, poz. 1623, ze zm.)

Ustawa – Prawo budowlane, normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach.

Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2011 r. Nr 63, poz. 322, z późn. zm.).

1. Ustawa określa właściwość organów w zakresie wykonywania zadań administracyjnych i obowiązków wynikających z:
 - 1) Rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów,

zmieniającego dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. UE L 396 z 30.12.2006 r., str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1907/2006”;

- 2) Rozporządzenia (WE) nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów (Dz. Urz. UE L 104 z 08.04.2004 r., str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 48, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 648/2004”;
 - 3) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 689/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. dotyczącego wywozu i przywozu niebezpiecznych chemikaliów (Dz. Urz. UE L 204 z 31.07.2008 r., str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 689/2008”;
 - 4) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającego i uchylającego dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008 r., str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1272/2008”.
2. Ustawa reguluje warunki lub zakazy produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji chemicznych, zwanych dalej „substancjami”, w ich postaci własnej, jako składników mieszanin lub w wyrobach, w zakresie nieuregulowanym w przepisach w/w rozporządzeń.
 3. Ustawa nie dotyczy warunków transportu substancji i mieszanin, w tym również warunków transportu w tranzycie pod dozorem celnym, jeżeli nie są w trakcie tranzytu przetwarzane lub przepakowywane.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.).

Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem, zasady dokonywania oceny zgodności ciśnieniowych urządzeń transportowych oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach.

4.2 Akty wykonawcze

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649).

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20) Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej określił sposób i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie określa:

- 1) obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- 2) sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest;
- 3) warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania;
- 4) wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2002 r. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.).

Minister Pracy i Polityki Społecznej ustalił wartości:

- najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych i pyłowych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- najwyższych dopuszczalnych natężeń fizycznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- dawki graniczne promieniowania jonizującego i wskaźniki pochodne określające zagrożenie promieniowaniem jonizującym określają odrębne przepisy.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824).

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.) Minister Gospodarki i Pracy wprowadza się wymogi zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089).

Na podstawie art. 163 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) rozporządzenie określa:

- 1) wymagania w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest;
- 2) wymagania w zakresie wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest zwane „instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest”;
- 3) wymagania w zakresie przemieszczania odpadów zawierających azbest;
- 4) sposób oznaczania miejsc, pomieszczeń, instalacji lub urządzeń zawierających azbest;
- 5) sposób inwentaryzowania wyrobów zawierających azbest w miejscach ich wykorzystywania;
- 6) terminy przedkładania odpowiednio marszałkowi województwa albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o:
 - a) rodzaju, ilości i miejscach występowania wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest,
 - b) instalacjach lub urządzeniach zawierających azbest,
 - c) przewidywanym terminie usunięcia wyrobów zawierających azbest,
- 7) formę i układ przedkładanych informacji, o których mowa w pkt. 6;

- 8) terminy, w których powinny być oczyszczone instalacje lub urządzenia zawierające azbest.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1126).

Na podstawie art. 21a ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2010, Nr 243, poz. 1623, ze zm.) rozporządzenie określa zakres i formę informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz szczegółowy zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenia bezpieczeństwa i zdrowia ludzi.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.).

Na podstawie art. 222 § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) rozporządzenie określa:

- 1) wykaz substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym i sposób ich rejestrowania;
- 2) sposób prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- 3) sposób prowadzenia rejestru pracowników zatrudnionych przy tych pracach;
- 4) wzory dokumentów dotyczących narażenia pracowników na substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym oraz sposób przechowywania i przekazywania tych dokumentów do podmiotów właściwych do rozpoznawania lub stwierdzania chorób zawodowych;
- 5) szczegółowe warunki ochrony pracowników przed zagrożeniami spowodowanymi przez substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- 6) warunki i sposób monitorowania stanu zdrowia pracowników narażonych na działanie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1033).

Na podstawie art. 163 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) rozporządzenie określa sposób przedkładania marszałkowi województwa przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, a także terminy ich przedkładania, formę, układ oraz wymagane techniki przedkładania.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206).

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628) rozporządzenie określa:

- 1) katalog odpadów wraz z listą odpadów niebezpiecznych,
- 2) sposób klasyfikowania odpadów.

Katalog odpadów dzieli odpady w zależności od źródła ich powstawania na 20 grup.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2010 r. Nr 249, poz. 1673).

Na podstawie art. 36 ust. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.) ustala się wzory dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów:

- 1) wzór karty ewidencji odpadu,
- 2) wzór karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych,
- 3) wzór karty ewidencji zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- 4) wzór karty ewidencji pojazdu wycofanego z eksploatacji,
- 5) wzór karty przekazania odpadu.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestzie (Dz. U. z 2005 r. Nr 189, poz. 1603).

Na podstawie art. 7a ust. 4 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.) rozporządzenie określa wykaz bezpłatnych leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbeście, sposób realizacji recept oraz tryb rozliczania przez oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z budżetem państwa kosztów tych leków.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.).

Na podstawie art. 7a ust. 5 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, Nr 96, poz. 959 i Nr 120, poz. 1252) rozporządzenie określa tryb kierowania na leczenie uzdrowiskowe oraz rozliczania przez instytucje powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego kosztów z tytułu korzystania z leczenia uzdrowiskowego.

5. Dokumenty strategiczne określające kierunki działań w zakresie ochrony środowiska

Podstawą współczesnych systemów ochrony środowiska jest zapobieganie powstawaniu zagrożeń. Osiąga się to przez wykorzystywanie różnorodnych instrumentów, wśród których najważniejsze to:

- instrumenty programowo-planistyczne (strategie, polityki, programy, plany),
- instrumenty reglamentacyjne (decyzje administracyjne warunkujące realizację poszczególnych etapów procesu w określonych działaniach),
- instrumenty ekonomiczne (np. ustanawianie zabezpieczenia roszczeń),
- instrumenty karne (wynikające z odpowiedzialności karnej, administracyjnej i cywilnej).

Stwarzanie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska następuje Polsce poprzez dokument o charakterze strategiczno-planistycznym, to jest politykę ekologiczną państwa.

Polityka ekologiczna państwa określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

W okresie perspektywicznym (do 2025 r.) priorytetowe kierunki polityki w zakresie ochrony powietrza obejmują: pełną realizację zobowiązań wynikających z wymogów międzynarodowych i dotyczących wyeliminowania lub ograniczenia produkcji i użytkowania wszystkich substancji i produktów zawierających niebezpieczne zanieczyszczenia dla powietrza (metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne, substancje niszczące warstwę ozonową, azbest i niektóre inne). VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska przyjęty w 2002 roku wychodzi z szerokiego spojrzenia na wyzwania związane z ochroną środowiska i dostarcza ramy strategiczne dla polityki ochrony środowiska do roku 2012 poprzez siedem strategii tematycznych UE ustanowionych w celu rozwiązania problemów środowiskowych.

Program ten podkreśla, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE.

Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia „środowisko i zdrowie”. Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa, jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe oddziaływanie azbestu.

5.1 Strategie Rozwoju

5.1.1 Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013 stanowi załącznik nr 1/I do Uchwały Nr XLI/527/2006 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 30 stycznia 2006 r. Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem przygotowywanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki

rozwoju, prowadzonej na terenie regionu. Obowiązek opracowania strategii został nałożony na województwa w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, która stanowi również, że strategia województwa powinna uwzględniać następujące cele:

1. pielęgnowanie polskości oraz rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej,
2. pobudzanie aktywności gospodarczej,
3. podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa,
4. zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
5. kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Jak wynika ze wskazań ustawy podstawowa odpowiedzialność samorządu województwa koncentruje się na nowoczesnym rozwoju gospodarczym, szeroko rozumianej sferze kulturowej oraz zrównoważonym gospodarowaniu środowiskiem i przestrzenią. Z chwilą uchwalenia strategia staje się podstawowym i nadrzędnym dokumentem formułującym politykę rozwoju województwa z perspektywy regionalnej.

W systemie zarządzania regionalnego pełni kluczową rolę:

- z jednej strony jako generalny plan postępowania regionalnych władz samorządowych na swoim terenie i narzędzie zarządzania tym procesem,
- z drugiej zaś strony jako dokument informacyjny i promocyjny i narzędzie komunikowania się i współpracy z regionalną społecznością.

Rolą strategii jest więc na etapie planistycznym wskazanie odpowiedzi na wyzwania stojące przed Małopolską, zaś na etapie realizacji możliwie efektywne jej udzielenie. Strategia mówi generalnie o tym, co, jako społeczność regionalna, możemy i chcemy osiągnąć w perspektywie 10 lat – wobec takiej a nie innej sytuacji i pozycji regionu oraz wobec takich a nie innych aspiracji i oczekiwań regionalnych elit i szerokiej społeczności mieszkańców. Strategia w tym ujęciu jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie i reagowania na zmiany pojawiające się w otoczeniu. Ma ambicję wspomagać wszystkich aktorów regionalnych w odnalezieniu się w tej dynamicznej sytuacji.

5.1.2 Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego na lata 2006-2015.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkującym politykę Powiatu w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w wyznaczonym horyzoncie czasu i tworzącym ramy dla prorozwojowych programów i projektów realizacyjnych.

Celem opracowania niniejszej Strategii jest:

- zaktualizowanie ustaleń strategicznych sformułowanych w poprzednich latach i istniejących dokumentach,
- doprecyzowanie wskazanych wówczas kierunków działania Powiatu w perspektywie najbliższych niespełna 10 lat;
- dostosowanie strategii i kierunków rozwoju Powiatu do zmieniających się warunków życia oraz społecznych potrzeb i oczekiwań w tym zakresie, a także wyzwań otoczenia.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego jest głównym długoterminowym dokumentem programowym przygotowywanym przez władze samorządowe i ma charakter organizujący pozostałe prace programowe.

Kolejnym krokiem będzie zintegrowanie ze Strategią istniejących programów i planów dziedzinowych, a także przygotowanie na tej podstawie zaktualizowanych szczegółowych planów realizacyjnych rozwoju w poszczególnych obszarach strategicznych. Osią tych planów będą priorytety ujęte w Strategii, uzupełnione o plan realizacji pozostałych ważnych zadań w danej dziedzinie. Pomocą w przygotowaniu planów realizacyjnych będzie zestawienie potencjalnych źródeł finansowania zadań przygotowane w ramach prac nad Strategią.

WIZJA POWIATU, rozumiana jako postrzegany i jednocześnie pożądaný przez lokalnych liderów obraz powiatu to: Powiat nowotarski – gościnny i otwarty na współpracę – górski region zrównoważonego rozwoju, wykorzystujący walory naturalne i dziedzictwo kulturowe dla turystyki i przedsiębiorczości.

MISJA LOKALNEGO SAMORZĄDU POWIATOWEGO, radnych Powiatu, urzędników Starostwa, pracowników jednostek podległych – jest tworzenie w powiecie

nowotarskim optymalnych warunków dla funkcjonowania i rozwoju wspólnoty powiatowej w taki właśnie sposób.

CELE ROZWOJU POWIATU

Aktywność samorządu powiatowego w strategicznych obszarach jest podporządkowana realizacji ośmiu celów strategicznych. Każdy z tych celów generalnie organizuje i wskazuje kierunek działania Powiatu w wybranym, ważnym obszarze lokalnego życia społeczno-gospodarczego. W konsekwencji planowane i realizowane

w kolejnych latach działania powinny w każdym przypadku w sposób pośredni bądź bezpośredni służyć i przyczyniać się do osiągania tych celów, a wskazane w Strategii najważniejsze, wiodące przedsięwzięcia, będą priorytetowo traktowane przy podejmowaniu decyzji o szczegółowych kierunkach działania, przydziale środków budżetowych i staraniach o zewnętrzne źródła finansowania.

Obszary i cele strategiczne:

I. – BEZPIECZEŃSTWO I POLITYKA SPOŁECZNA

1. PRORODZINNA POLITYKA SPOŁECZNA
2. BEZPIECZNY POWIAT
3. BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE MIESZKAŃCÓW

II. – EDUKACJA I KULTURA

4. WYRÓWNANIE SZANS EDUKACYJNYCH W STOSUNKU DO INNYCH REGIONÓW I PAŃSTW Z ZACHOWANIEM DZIEDZICTWA KULTUROWEGO REGIONU

III.– GOSPODARKA

5. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA WYKORZYSTANIU WALORÓW NATURALNYCH I WSPÓŁPRACY MIĘDZYSEKTOROWEJ

IV.– INFRASTRUKTURA

6. ROZWINIĘTA I ZMODERNIZOWANA INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

V. – ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

7. ZACHOWANIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POPRZEC KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ORAZ REALIZACJĘ INWESTYCJI PROEKOLOGICZNYCH

VI. – ZARZĄDZANIE I WSPÓŁPRACA NA RZECZ ROZWOJU

8. LOKALNE SAMORZĄDY, INSTYTUCJE UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I MIESZKAŃCY DZIAŁAJĄ W SPOSÓB WSPIERAJĄCY ROZWÓJ POWIATU

5.1.3 Strategia Rozwoju Gminy Krościenko nad Dunajcem na lata 2008-2020

W 2008 r. został sporządzony i zatwierdzony dokument pt. „Strategia rozwoju Gminy Krościenko nad Dunajcem na lata 2008-2020”. Strategię opracowano pod kierunkiem mgr inż. Piotra Jasiona w Krakowie. Została przyjęta uchwałą Nr XVII/117/2008 Rady Gminy Krościenko nad Dunajcem z dnia 04 lipca 2008 roku w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Krościenko nad Dunajcem na lata 2008-2020”.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KROŚCIENKO NAD DUNAJCEM NA LATA 2008-2015 – odpowiada na potrzeby rozwojowe mieszkańców gminy Krościenko nad Dunajcem. Jest sumą ich oczekiwań, dostosowaną do możliwości realizacyjnych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i równego dostępu wszystkich do dóbr wspólnych oraz do polityk horyzontalnych Unii Europejskiej.

Strategia ta ukazuje misję, szanse i zagrożenia oraz wyznacza priorytety i określa cele i zadania rozwoju gminy.

Jednym z przyjętych celów strategicznych jest – **CEL STRATEGICZNY II – ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I OCHRONA ŚRODOWISKA**

CEL OPERACYJNY II.1. Infrastruktura dla ekologii, ekologia dla ludzi.

ZADANIA:

Środowisko naturalne jest darem i potencjałem dla rozwoju gminy. Dla jego ochrony i świadomego wykorzystania planuje się realizację poniższych zadań m.in.:

- *podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców – działania edukacyjne i promocyjne.*
- *uporządkowanie gospodarki odpadami – likwidacja dzikich wysypisk, segregacja śmieci, właściwe składowanie i ich wywóz.*

- ***kompleksowe i ostateczne rozwiązanie problemu usuwania i unieszkodliwianie dachowych pokryć azbestowych.***

CEL OPERACYJNY II.2. Przyjazna przestrzeń.

ZADANIA:

Przestrzeń, w której żyjemy została dana naszemu pokoleniu byśmy ją kształtowali dla naszych potrzeb i byśmy nie wstydzieli się z jej wykorzystania przed następnymi pokoleniami. W tym celu planuje się realizację m.in. zadania dot. podniesienie estetyki przestrzeni publicznej we wszystkich miejscowościach gminy, w szczególności w obszarach o wysokich parametrach turystycznych, przez remont, modernizację i adaptację elementów przestrzeni dla potrzeb mieszkańców gminy i turystów.

CEL OPERACYJNY II.3. Baza dla rozwoju turystyki i rekreacji

ZADANIA:

Wspaniałe otoczenie to dar, którego umiejętne wykorzystanie pozwoli na kompleksowy rozwój gminy i wzmocnienie jego potencjału gospodarczego. Turystyka i przemysł czasu wolnego to szansa poprawy kondycji finansowej mieszkańców gminy m.in. poprzez dostosowanie infrastrukturalne przestrzeni publicznej dla celów turystycznych.

5.2 Programy Ochrony Środowiska

5.2.1 Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014

Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014 został przyjęty przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XI/133/07 z dnia 24 września 2007 r. Według POŚ Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014 naczelną zasadą w działaniach zmierzających do osiągnięcia poprawy stanu środowiska i zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa jest zasada zrównoważonego rozwoju, który to rozwój będzie realizowany poprzez politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin. Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa, a także województwa małopolskiego, jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Aktualnie najważniejszymi źródłami zagrożeń dla zdrowia człowieka i środowiska w województwie małopolskim są:

- zanieczyszczenie wód i jakość wody do picia (zwłaszcza na obszarach wiejskich),
- **zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego,**
- odpady komunalne,
- zagrożenia naturalne – susze i powódzie.

Zdefiniowany cel strategiczny Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego (SRWM) w zakresie ochrony środowiska i krajobrazu to: stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia – co decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania oraz pobytu, a w konsekwencji o jego konkurencyjności jako wszechstronnego środowiska życia.

Jako cele pośrednie, które warunkują osiągnięcie celów strategicznych przyjęto:

- **wysoką jakość życia w czystym i bezpiecznym środowisku przyrodniczym,**
- wysoką jakość środowiska przyrodniczo-kulturowego i przestrzeni regionalnej.

Wytyczne kierunki działań na lata 2007-2014 i wybór priorytetowych przedsięwzięć na lata 2007-2010 wynikają w znacznym stopniu z celów przyjętych w podstawowych dokumentach programowych województwa jakimi są SRWM i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (PZPWM). Dokumenty te formułują kierunki polityki województwa w tym polityki ekologicznej.

Mając zatem na względzie cele zawarte w SRWM oraz w PZPWM, celem nadrzędnym polityki ekologicznej województwa jest:

„Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami”.

Opisane powyżej podejście zakłada otwartą formułę programu, który w ramach przyjętych priorytetów może być aktualizowany w przypadku wnioskowania nowych przedsięwzięć pod warunkiem spełnienia przyjętych poniżej kryteriów.

W celu rozwiązywania zasygnalizowanych problemów niezbędne jest wyznaczenie dla poszczególnych elementów:

1. **Celów ekologicznych** (po osiągnięciu których ma nastąpić efekt w postaci poprawy danego elementu środowiska);

2. **Kierunków działań**, które zmierzają do osiągnięcia wyznaczonych celów w perspektywie do 2014 r.;
3. **Działań ekologicznych**, czyli konkretnych przedsięwzięć, które prowadzą do osiągnięcia celów ekologicznych. Działania te mają charakter długookresowy, stąd konieczność określenia zadań najpilniejszych do realizacji w latach 2007-2010.

5.2.2 Program Ochrony Środowiska Powiatu Nowotarskiego na lata 2004-2015.

Według *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowotarskiego na lata 2004-2015* ochrona środowiska przed odpadami powinna być traktowana priorytetowo ponieważ odpady stanowią źródło zanieczyszczenia wszystkich elementów środowiska. Tak też została potraktowana w niniejszym Programie. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami na lata 2004-2011 wraz z prognozą do roku 2015 stanowi integralną część Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowotarskiego.

Uporządkowanie gospodarki odpadami w powiecie nowotarskim ukierunkowane jest na wprowadzenie:

- sprawnego systemu odbioru, przetwarzania i składowania odpadów,
- minimalizację wytwarzania odpadów,
- zwiększenie stopnia powtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie odpadów.

Wyznaczone cele ekologiczne i kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu nowotarskiego, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań na przestrzeni kilkunastu lat. Są to między innymi:

- edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska;
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła;
- realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej;
- urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków;
- realizacja przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami;

- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom;
- profilaktyka zdrowotna dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska;
- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii;
- wspieranie ekologicznych form transportu;
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Zadania zostały wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu, przewidywanych kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji (dziedzina ochrony środowiska), które przekazane zostały przez Urzędy Gmin wchodzące w skład powiatu, instytucje obligatoryjnie zajmujące się ochroną środowiska na obszarze powiatu oraz przez najważniejsze podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie powiatu nowotarskiego.

5.2.3 Program Ochrony Środowiska Gminy Krościenko nad Dunajcem

Program Ochrony Środowiska Gminy Krościenko nad Dunajcem został opracowany w maju 2004 roku przez Firmę Usługową „BIOSKAN”, Jacek Grzyb, ul. Cieplińskiego 38, 31-429 Kraków. Program ten został przyjęty uchwałą Nr XXIII/140/2004 Rady Gminy Krościenko nad Dunajcem z dnia 25.10.2004 r. w sprawie uchwalenia POŚ Gminy Krościenko nad Dunajcem i PGO.

Cel i zakres programu – program ochrony środowiska na lata 2004-2011 jest dokumentem planowania strategicznego, wyrażającym cele i kierunki polityki ekologicznej Gminy Krościenko nad Dunajcem i określającym wynikające z niej działania.

Tak ujęty Program będzie wykorzystywany jako:

- główny instrument strategicznego zarządzania Gminą w zakresie ochrony środowiska,
- podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania kontraktów z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi,

- przesłanka konstruowania budżetu Gminy,
- płaszczyzna koordynacji i układ odniesienia dla innych podmiotów polityki ekologicznej,
- podstawa do ubiegania się o fundusze celowe ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej.

Cele i działania proponowane w programie ochrony środowiska posłużą do tworzenia warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa Gminy, które służyć będą poprawie stanu środowiska przyrodniczego. Realizacja celów wytyczonych w programie powinna spowodować polepszenie warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie Gminy.

Program Ochrony Środowiska Gminy Krościenko nad Dunajcem opracowany został z uwzględnieniem ustrojowej pozycji samorządu gminnego i jego kompetencji wynikających z przepisów prawa ochrony środowiska.

Program przyjmuje również podstawowe zasady ogólne, leżące u podstaw polityki ochrony środowiska zarówno Unii Europejskiej, jak i Polski. Są to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada prewencji,
- zasada przezorności,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada skuteczności i efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Podejmuje więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do podstawowych komponentów środowiska takich jak: przyroda i krajobraz, lasy, gleby, kopaliny i wody podziemne, wody powierzchniowe i powietrze.

Jednocześnie brane są pod uwagę skutki egzystencji populacji i prowadzenia działalności gospodarczej, czyli kwestie generowania odpadów stałych i płynnych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i możliwości zaistnienia poważnych awarii.

Program Ochrony Środowiska określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska, umożliwia koordynację decyzji administracyjnych oraz trafny wybór decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez różne podmioty i instytucje.

Co prawda program nie jest dokumentem stanowiącym, ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko, lecz należy oczekiwać, że poszczególne jego wytyczne i postanowienia będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w Gminie. Jego funkcje polegać będą na:

- działaniach edukacyjno – informacyjnych, przekazywaniu ogółowi społeczeństwa, zainteresowanym podmiotom gospodarczym i instytucjom informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- wskazywaniu tzw. gorących punktów, czyli najważniejszych zagrożeń środowiska Gminy i sposobów ich rozwiązywania,
- promowaniu i wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- koordynacji działań związanych z ochroną środowiska pomiędzy administracją publiczną wszystkich szczebli oraz instytucjami i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi na rzecz ochrony środowiska w Gminie,
- ułatwieniu wydawania decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska,
- rozpoznaniu stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska (zadania te w większości stanowią zadania własne Gminy),
- wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych inwestycji (ustalenie priorytetów),
- przedstawienie rozwiązań technicznych, analiz ekonomicznych, formalno-prawnych dla proponowanych działań proekologicznych,
- wyznaczenie optymalnych harmonogramów realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy ze wskazaniem źródeł finansowania.

Zakłada się, że kształtowanie polityki ekologicznej w Gminie Krościenko będzie miało charakter procesu ciągłego, z jednoczesnym zastosowaniem metody programowania „kroczącego”, polegającej na cyklicznym weryfikowaniu perspektywicznych celów w przekrojach etapowych i wydłużaniu horyzontu czasowego Programu w jego kolejnych edycjach. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla niniejszy Program, a dowodów jego osiągnięcia ma dostarczać ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo co 2 lata. Będzie się to odbywało poprzez sporządzanie raportów z realizacji Programu przez Wójta Gminy, który będzie je przedkładał Radzie Gminy.

Polityka ochrony środowiska w Gminie Krościenko nad Dunajcem dot. m.in.:

- 1. Ochrony powietrza atmosferycznego** – zgodnie z przepisami polskiego prawa ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających, aby doprowadzić do spadku ich stężeń do poziomu dopuszczalnego. W nawiązaniu do powyższego Gmina Krościenko nad Dunajcem przyjęła w „Strategii rozwoju” konkretne cele do realizacji.

Cel strategiczny – „Czyste powietrze”

Realizacja zadań objętych tym celem powinna przyczynić się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych niszczących warstwę ozonową powietrza.

Chcąc dostosować się do określonych celów uznano, że największy efekt w zakresie ochrony powietrza można uzyskać podejmując działania ukierunkowane m.in. na **edukację ekologiczną**.

- 2. Gospodarka odpadami** – ochrona środowiska przed odpadami powinna być traktowana priorytetowo ponieważ odpady stanowią źródło zanieczyszczenia wszystkich elementów środowiska.

Uporządkowanie gospodarki odpadami w Gminie Krościenko nad Dunajcem ukierunkowane jest na wprowadzenie m.in.:

- wydzielania odpadów niebezpiecznych powstających w gospodarstwach domowych (np. przeterminowane nawozy i środki ochrony roślin, lakiery, farby, rozpuszczalniki, baterie, chemia gospodarcza, lekarstwa, lampy jarzeniowe, przedmioty zawierające freon), okresowych akcji usuwania odpadów wielkogabarytowych, tzw. wystawki,

- przygotowanie procedur i regulaminów dla zbierania, segregacji, transportu, utylizacji, i wywozu odpadów z terenu Gminy na miejsce składowania, szczególnie w odniesieniu do odpadów niebezpiecznych,
- prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa wraz z dofinansowaniem z budżetu Gminy segregacji odpadów, co ma stanowić formę promocji i zachęty do tego typu działań.

Strategia – dot. m.in. wprowadzenia segregacji odpadów, co pozwoli w bardzo dużym stopniu zmniejszyć ilość odpadów i wprowadzić recykling. Wywożenie odpadów niebezpiecznych do miejsc unieszkodliwiania. Usunięcie „dzikich” wysypisk odpadów stałych.

W szczegółowym harmonogramie realizacji zadań w zakresie GOSPODARKI ODPADAMI, ujęto m.in. działania dot.:

- **opracowanie i wdrożenie na terenie Gminy programu usuwania azbestu wraz z jego monitoringiem,**
- utrzymywania czystości na szlakach turystycznych na terenie Gminy,
- wdrożenia systemu pełnej i wiarygodnej ewidencji zbieranych odpadów,
- organizacji i rozwijania systemu zbierania odpadów niebezpiecznych wydzielanych przez mieszkańców z odpadów komunalnych oraz ze szkół na terenie gminy,
- prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania.

5.3 Plany Gospodarki Odpadami

5.3.1 Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014

„Krajowy plan gospodarki odpadami 2014” został przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 217 z dnia 24 grudnia 2010 r. (M.P. z 2010 r. Nr 101 poz. 1183). Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010r. Nr 185, poz. 1243 i Nr 203, poz. 1351 z późn. zm.), wprowadziła obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami, które podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (Kpgo 2014) stanowi aktualizację Krajowego planu gospodarki odpadami 2010 (Kpgo 2010).

Celem dalekosiężnym tworzenia krajowego planu gospodarki odpadami jest dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju,

w którym w pełni realizowane są zasady gospodarki odpadami, a w szczególności **zasada postępowania z odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami**, czyli po pierwsze zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie kolejno przygotowanie do ponownego użycia, recyklingu, inne metody odzysku (czyli wykorzystanie odpadów), unieszkodliwianie, przy czym najmniej pożądanym sposobem ich zagospodarowania jest składowanie.

Jednocześnie należy podkreślić, że **jedynym sposobem unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich odpowiednie składowanie**, na wyznaczonych składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Kpgo 2014 zawiera następujące informacje dotyczące odpadów zawierających azbest, tj.:

I) Prognoza zmian w zakresie gospodarki odpadami - na podstawie opracowanego w 2008 roku Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 szacuje się, że:

- do końca 2012 roku usuniętych będzie na składowiskach ok. 28% odpadów, tj. 4 mln Mg,
- w latach 2013-2022 – ok. 35% odpadów, tj. 5,1 mln Mg,
- w latach 2023-2032 – ok. 37% odpadów, tj. 5,4 mln Mg.

Wytwarzane odpady azbestowe będą pochodziły wyłącznie z już użytkowanych wyrobów. Niewielkie ilości odpadów mogą pochodzić z wyrobów zawierających włókna azbestowe (chryzotyl), stosowane w diafragmach w instalacjach elektrolitycznych oraz jako elementy wałów w instalacjach do ciągnięcia szkła. Wyroby te zostały dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na terytorium RP do dnia 31 grudnia 2008 r. i będą stosowane do czasu ich zużycia lub do czasu wprowadzenia zastępczych wyrobów bezazbestowych.

II) Przyjęte cele w gospodarce odpadami - w okresie od 2011 r. do 2022 r. zakłada się sukcesywne osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

III) Kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i kształtowania systemu gospodarki odpadami – osiągnięcie założonych celów w zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest, wymaga realizacji działań zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

5.3.2 Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego został przyjęty przez Sejmik Samorządowy Województwa Małopolskiego w dniu 25 sierpnia 2003 roku i aktualizowany 24 września 2007 roku. W wymienionym wyżej dokumencie, odpady zawierające azbest potraktowano jako odrębną grupę.

Ustalony cel ekologiczny do 2014 roku to „ograniczenie oddziaływania azbestu na środowisko i sukcesywna eliminacja wyrobów zawierających azbest oraz zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk w województwie małopolskim dla składowania powstających odpadów zawierających azbest”. Jako podstawową metodę unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest wymieniono ich składowanie. Dla realizacji tego celu planowane jest adaptowanie niektórych składowisk odpadów komunalnych poprzez wydzielenie odpowiednich kwater (np. w Nowym Sączu czy Trzebini). W związku z tym, że funkcjonujące składowiska nie rozwiązują problemu składowania odpadów azbestowych

z terenu woj. małopolskiego, proponowane jest do 2012 wybudowanie na terenie województwa następującej ilości składowisk (zgodnie z „Programem usuwania azbestu...”):

- dwa składowiska o powierzchni 1 ha każde,
- jedno składowisko o powierzchni 2 ha.

Natomiast w latach 2013-2032 zakłada się wybudować dodatkowo 3 składowiska (obiekty o powierzchni 2 ha każdy).

Po czterech latach obowiązywania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XI/133/07 z dnia 24 września 2007 r. przyjął jego aktualizację. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego 2010 stanowi kontynuację głównych celów i kierunków polityki Województwa w zakresie gospodarki odpadami, a zarazem wprowadza do tej strategii rozwiązania. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego 2010. Główne cele i zadania w gospodarce odpadami, które zostały ujęte w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego 2010, dzieląc je na poszczególne sektory i rodzaje to m.in.:

W sektorze odpadów niebezpiecznych ogółem uwzględniono działania:

- uszczelnienie systemów zbierania odpadów niebezpiecznych ze szczególnym uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych z małych i średnich przedsiębiorstw oraz gospodarstw;
- sukcesywna minimalizacja ilości powstających odpadów niebezpiecznych;

- sukcesywne zwiększanie ilości odpadów poddawanych procesom odzysku.

Odpady zawierające azbest:

- ograniczenie działania azbestu na środowisko i sukcesywna eliminacja wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest;
- zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk w województwie małopolskim dla składowania powstających odpadów zawierających azbest.

5.3.3 Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Nowotarskiego

Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Nowotarskiego został opracowany w 2004 r. na lata 2004-2011 wraz z prognozą do roku 2015. W czasie opracowywania planu oszacowano, że na terenie powiatu nowotarskiego znajduje się około 52 600 Mg pokryć dachowych i płyt elewacyjnych zawierających azbest.

Prognoza Planu

Wobec zakazu stosowania wyrobów zawierających azbest, jedynym źródłem odpadów będzie wytwarzanie ich podczas robót w miejscach, gdzie dawniej były zastosowane. Te okoliczności, oraz przyjęcie przez Radę Ministrów w maju 2002 r. „*Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*”, uzasadniają potraktowanie odpadów azbestowych w przedmiotowym opracowaniu w kontekście zapisów wynikających z powyższego dokumentu. Program krajowy usuwania azbestu obejmuje okres do 2032 roku i w tym czasookresie należy rozpatrywać całą problematykę działań związanych z odpadami azbestowymi.

Biorąc pod uwagę aktualne możliwości techniczne i finansowe - do roku 2014 powinno zostać unieszkodliwionych przez składowanie około 1450 Mg odpadów zawierających azbest. Określając tę ilość, wzięto również pod uwagę deklaracje mieszkańców dotyczące zamierzonej wymiany pokryć dachowych oraz płyt elewacyjnych zawierających azbest. Oznacza to, że rocznie należy przewidzieć możliwości techniczne i finansowe unieszkodliwienia około 80-130 Mg odpadów azbestowych. Potrzeby finansowe w tym zakresie kształtują się na poziomie 48 000-78 000 zł rocznie.

Zapewnienie pełnej realizacji „*Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” wymaga intensyfikacji działań i zwiększenia środków

finansowych. Uwzględniając wskaźniki zawarte w powołanym wyżej Programie oraz Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami do 2014 roku powinno zostać unieszkodliwionych przez składowanie około 22 600 Mg tych odpadów, tj. po około 1 615 Mg rocznie, co z kolei wymaga nakładów finansowych w wysokości 13,5 mln złotych do 2014 roku (rocznie około 1 130 tys. zł.).

Cele i kierunki działań – cel ekologiczny do 2015 roku – zintensyfikowanie unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie. Obecnie funkcjonują składowiska odpadów zawierających azbest w Wujkowie Starym – powiat olkuski – (powierzchnia 0,5 ha), w Tarnowie (Zakłady Azotowe).

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami założono wybudowanie w latach 2003-2012 na terenie województwa:

- 2 składowiska o powierzchni 1 ha każde,
- 1 składowisko o powierzchni 2 ha.

Natomiast w latach 2013-2032 – w ramach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” dodatkowe 3 obiekty o powierzchni 2 ha każdy.

5.3.4 Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Krościenko nad Dunajcem

Plan Gospodarki Odpadami Gminy Krościenko nad Dunajcem został opracowany w maju 2004 roku przez Firmę Usługową „BIOSKAN”, Jacek Grzyb, ul. Ciepłińskiego 38, 31-429 Kraków.

Plan ten został przyjęty wraz z Programem Ochrony Środowiska uchwałą Nr XXIII/140/2004 Rady Gminy Krościenko nad Dunajcem z dnia 25.10.2004 r. w sprawie uchwalenia POŚ Gminy Krościenko nad Dunajcem i PGO Gminy.

Plan ten zawiera następującą informację dotyczącą odpadów azbestowych – szczególnie niebezpiecznymi odpadami są materiały zawierające azbest i gospodarka nimi obwarowana jest szczególnymi wymaganiami. Azbest wprowadzany do środowiska utrzymuje się w nim przez bardzo długi czas nie podlegając procesom degradacji. Znajduje się on w płytach azbestowo-cementowych falistych i płytach prasowanych płaskich, które zawierają około 13 % azbestu. Płyty faliste stosowane były najczęściej do pokryć dachowych, natomiast płyty płaskie

stosowano w chłodniach kominowych lub do produkcji ścian osłonowych w budownictwie ogólnym i przemysłowym. Często używano również rur azbestowo-cementowych wysokociśnieniowych i kanalizacyjnych, jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe, w ich zawartość azbestu sięgała 22 %. Azbest stosowany był również w elektrociepłowniach i elektrowniach: w obmurzach kotłów, w uszczelnieniach urządzeń działających w wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, do izolacji kanałów ciepłowniczych. Innymi źródłami emisji azbestu do środowiska w wyniku działalności człowieka są: niewłaściwie zabezpieczone miejsca składowania odpadów przemysłowych wytworzonych w przetwórstwie azbestu oraz pył powstający na skutek ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych oraz korozji płyt azbestowo-cementowych.

W Polsce około 90 % azbestu zużywano do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych. Najwięcej azbestu zużyto w latach 70-tych – około 60 tys. Mg rocznie, w latach 80-tych ilość ta zmniejszyła się do około 50 tys. Mg/rok, na początku lat 90-tych wynosiła około 30 tys. Mg/rok.

Gmina Krościenko nad Dunajcem nie posiada szczegółowej ewidencji materiałów zawierających azbest znajdujących się na jej terenie, nie jest też opracowany żaden program usuwania i unieszkodliwiania tych odpadów. Oszacowano jedynie ilość istniejących pokryć dachowych z udziałem azbestu na 20 % całości połaci dachowych. W ramach realizacji celów krótkookresowych w latach 2004-2007 przewiduje się opracowanie gminnego programu usuwania azbestu.

Cele i kierunki działań – cel ekologiczny do 2015 roku (przyjęty za WPGO) – zintensyfikowanie unieszkodliwiania i usuwania odpadów zawierających azbest na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem.

Wobec zakazu stosowania wyrobów zawierających azbest, jedynym źródłem tych odpadów jest wytwarzanie ich podczas robót w miejscach, gdzie dawniej były zastosowane. Znaczna masa odpadów zawierających azbest stanowi część nieruchomości, głównie jako pokrycia dachów. Wg polskiego prawa sposób zagospodarowania tych odpadów należy do właściciela nieruchomości. Często wysokie koszty transportu i unieszkodliwiania tych odpadów uniemożliwiają właścicielom nieruchomości podejmowanie jakichkolwiek działań związanych z ich wymianą. Jak najbardziej wskazaną rzeczą byłoby współfinansowanie przez Gminę transportu i unieszkodliwiania tych odpadów, przy wykorzystaniu Gminnych i Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5.4 Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

5.4.1 Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn. **„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”** (Uchwała Nr 122/2009). Uchwałą Nr 39/2010W z dnia 15 marca 2010 r. Rada Ministrów zmieniła uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*:

1. usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
2. minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
3. likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa jednak nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Realizuje wnioski zawarte w „Raporcie z realizacji w latach 2003-2007 *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” poprzez wprowadzenie priorytetowych zadań legislacyjnych, uruchomienie wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz usprawnienie systemu monitoringu realizacji *Programu*.

Wsparcie finansowe ze środków budżetowych pozostających w gestii Ministra Gospodarki ukierunkowane jest głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Jest również przeznaczane na prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych, dzięki którym zostanie wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

1. zadania legislacyjne;
2. działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
3. zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;
4. monitoring realizacji *Programu* przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
5. działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Cele *Programu* będą realizowane sukcesywnie aż do roku 2032, w którym zakładane jest oczyszczenie kraju z azbestu. Szacuje się, że na terenie kraju w 2008 r. znajdowało się ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton). Przyjmuje się, iż następujące ilości odpadów zawierających azbest zostaną wycofane z użytkowania w kolejnych latach:

- w latach 2009-2012 około 28% odpadów (4 mln ton),
- w latach 2013-2022 około 35% odpadów (5,1 mln ton),
- w latach 2023-2032 około 37% odpadów (5,4 mln ton).

Program tworzy nowe możliwości, m.in.:

1. składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
2. wdrażanie nowych technologii umożliwiających uniecznawianie włókien azbestu,
3. pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Ponadto Program przewiduje:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,

- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji *Programu*,
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Według *Programu* na poziomie lokalnym (samorząd gminny) realizuje zadania, poprzez:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
3. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
7. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
8. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
9. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

5.5 Podsumowanie aspektów prawnych związanych z polityką krajową i regionalną

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem jest zgodny z wszelkimi opracowaniami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Realizacja projektu nawiązuje do długookresowych dokumentów planistycznych tworzonych zarówno przez administrację rządową, jak i samorządową. Pomyślna realizacja Programu przyczyni się niewątpliwie do osiągnięcia szeregu celów ekologicznych i zdrowotnych.

6. Ogólna Charakterystyka Azbestu

Azbest jest minerałem znanym ludzkości od tysięcy lat. Nadawano mu wiele nazw m.in.: kamień bawełniany, len kamienny, skalny oprzęd, płótno niepalne. Aktualnie używane nazwy amiantus i azbest (pochodzenia greckiego), odzwierciedlają cechy surowca związane z odpornością na ogień. Wywodzi się stąd, iż minerał wrzucony do ognia nie spala się, nie traci na wadze, a staje się czystszy.

Nazwa handlowa azbest odnosi się do sześciu minerałów włóknistych z grupy serpentynów (chryzotyl) i amfiboli (krokidolit, amosyt, termolit, aktynolit i antofilit). Pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami różnych metali.

Trzy minerały azbestowe najczęściej stosowane to:

- **krokidolit**, „azbest niebieski” należący do grupy amfiboli, najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny został najwcześniej, bo w latach 80 wycofany z użytkowania,
- **amosyt**, „azbest brązowy”, należący do grupy amfiboli, o szkodliwości pośredniej między krokidolitem i chryzotytem,
- **chryzotyl** „azbest biały” – przedstawiciel grupy serpentynu najczęściej z azbestów stosowany w produkcji wyrobów azbestowo-cementowych oraz popularnych wyrobów tkanych i przędz termoizolacyjnych.

6.1 Właściwości azbestu

Azbest posiada szczególne właściwości fizyczno-chemiczne, które sprawiły, że znalazł on zastosowanie w produkcji wielu elementów.

Do tych właściwości należą:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczna,
- elastyczność,
- izolacja termiczna, elektryczna i akustyczna,
- słabe przewodnictwo ciepła.

6.2 Ogólne zastosowanie azbestu

Jedną z najważniejszych zalet azbestu, dzięki której znalazł on szerokie zastosowanie, jest duża odporność na działanie wysokich temperatur. Właściwości dźwiękochłonne i termoizolacyjne oraz odporność niektórych rodzajów azbestów na działanie zasad i kwasów, czyni ten surowiec o wielu zastosowaniach. Zawartość azbestu w tych wyrobach obejmuje praktycznie cały zakres stężeń, tj. w ilościach od 1 do 100 proc. wag.

Zwłaszcza trzy minerały azbestowe zyskały olbrzymią popularność w światowej gospodarce, są to:

- **chryzotyl** (azbest biały) – na który przypada około 95 procent masy stosowanych minerałów azbestowych,
- **krocidolit** (azbest niebieski) – stosowany w dużo mniejszym stopniu,
- **amosyt** (azbest brązowy) – stosowany jeszcze rzadziej.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą:

- **wyroby azbestowo-cementowe, które powstają z azbestu chryzotylowego i amfiboli** wśród, których można wyróżnić: rury ciśnieniowe, płyty dekarne, płyty okładzinowe i elewacyjne. Ich właściwości to: lekkość, wytrzymałość na działanie mechaniczne, odporność na gnienie i korozję, ogniotrwałość,

- **wyroby uszczelniające**, takie jak: płyty azbestowo-kauczukowe – należą do najbardziej popularnych wyrobów uszczelniających. Charakteryzują się odpornością na wysoką temperaturę, elastycznością oraz dobrą wytrzymałością na ściskanie,
- **szczeliwa plecione** – używane są do uszczelnienia części pracujących w wysokich temperaturach oraz w środowiskach zawierających wodę, gazy obojętne i aktywne, kwasy, oleje, smary,
- **wyroby cierne**, do których należą: klocki hamulcowe, okładziny cierne – stosowane w różnego typu hamulcach,
- **wyroby izolacyjne**: włóknina, wata, przędza, sznury, tkaniny termoizolacyjne, taśmy. Wyroby izolacyjne stosowane są do izolacji urządzeń pracujących w wysokich temperaturach (np. w silnikach okrętowych), a także w kotłach parowych, zbiornikach, wymiennikach ciepła. Wyrabia się także z nich ubrania i tkaniny ognioodporne,
- **wyroby hydroizolacyjne**, takie jak np.: kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, papa dachowa, lepiki asfaltowe,
- **wyroby stosowane w przemyśle farmaceutycznym i piwowarskim**, gdzie azbest pełni funkcje wypełniacza do lakierów i izolacji przewodów grzewczych.

6.3 Dziedziny gospodarki, w których powszechnie wykorzystuje się wyroby azbestowe

6.3.1 Budownictwo

Azbest stosowano w budownictwie tam, gdzie potrzebna była podwyższona odporność ogniowa i zabezpieczenie elementów narażonych na wysoką temperaturę oraz w materiałach tłumiących hałas, tj.:

- **eternit, czyli płyty faliste azbestowo-cementowe o zawartości 10-13 % azbestu do pokryć dachowych,**
- **płyty KARO – dachowe pokrycia lub elewacje, płyty prasowane – płaskie o zbliżonej zawartości azbestu,**
- rury azbestowo-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne, stosowane także jako przewody wentylacyjne i dymowo-spalinowe (zawartość azbestu ok. 22 %),

- wszelkiego rodzaju kształtki azbestowo-cementowe,
- elementy wielkowymiarowe, stosowane w budownictwie ogólnym i przemysłowym (płyty azbestowo-cementowe płaskie wykorzystywane w lekkich przegrodach ścian warstwowych i wbudowane w płyty warstwowe prefabrykowane).

6.3.2 Transport

Azbest stosowano głównie do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w tramwajach, elektrowozach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowice, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych – sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym np. w statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

6.3.3 Energetyka

Azbest stosowano w elektrowniach i elektrociepłowniach, w obmurzach kotłów (jako izolacje termiczne w formie sznurów i tektur na uszczelnieniach dylatacji podgrzewaczy powietrza), ale również w uszczelnieniach urządzeń poddanych wysokiej temperaturze, w zaworach, wymiennikach ciepła, w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).

6.3.4 Przemysł chemiczny

Azbest występuje w hutach szkła – m.in. w wałach ciągnących. Z azbestu wykonane są także przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru.

7. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Jeżeli włókna nie są uwalniane do powietrza oraz nie występuje ich wdychanie, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia.

Stopień agresywności pyłu azbestowego zależy od wielu czynników, z których najważniejsze to:

- liczba włókien i stopień ich penetracji w płucach,
- fizyczne i aerodynamiczne cechy włókien (chodzi tu głównie o średnice włókien).

Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów, przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne. Występują one w trwałej postaci w powietrzu i przedostają się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość mniejszą od 3 mikrometrów, a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3 : 1. Ze względu na to, że włókna azbestu chryzotylowego są łatwiej zatrzymywane w górnych partiach układu oddechowego, w porównaniu z włóknami azbestów amfibolowych oraz ze względu na fakt, że są także skuteczniej usuwane z płuc, narażenie na kontakt z azbestem amfibolowym niesie ze sobą ryzyko zdrowotne. Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu nie można określić dawki progowej pyłu dla działania rakotwórczego azbestu. Narażenie zawodowe na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy) – azbestoza jest to proces zwłóknienia tkanki płucnej występujący u osób zawodowo narażonych na pył azbestowy. Procesy te przebiegają bardzo wolno, przeważnie pierwsze objawy uwidaczniają się dopiero po około 10 latach, a sama azbestoza nierzadko wykrywana jest 20 lat po pierwszym kontakcie z azbestem;
- raka płuc – jest to najpowszechniejszy nowotwór złośliwy, którego przyczyną jest azbest. Mimo niewielkiej liczby raków płuc rozpoznawanych jako choroba zawodowa, powodowane azbestem stanowią 31 % ogólnej liczby w Polsce w latach 1978-2002. Wielkość ryzyka wystąpienia raka zależy od takich czynników jak: technologia przetwórstwa, typ włókna, zawartość włókien respirabilnych w pyłe, dawka ogólna pyłu określona iloczynem lat pracy w narażeniu i wielkości stężeń włókien w powietrzu;
- międzybłoniaków opłucnej lub otrzewnej (mezotelioma) – badania wskazują, że nowotwory te pojawiają się po upływie 30-40 lat od pierwszego kontaktu z azbestem. Zakrojone na szeroką skalę badania przypadków międzybłoniaka oraz

trendów zapadalności, wykazały zwiększoną ich częstość w rejonach kopalń i zakładów przetwórstwa azbestu oraz w miastach. Oficjalna statystyka w Polsce wykazuje około 120 przypadków zgonów rocznie z powodu międzybłoniaka opłucnej.

Ze względu na swoją niezniszczalność oraz specyficzne właściwości azbest wprowadzony do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony. Podstawowymi źródłami przedostawania się azbestu do środowiska w wyniku działalności człowieka jest: transport, a także usuwanie oraz przeróbka odpadów.

Źródła te można podzielić na następujące grupy:

1. Źródła naturalne: zanieczyszczenie skorupy ziemskiej, zanieczyszczenie azbestem eksploatowanych złóż węgla kamiennego, rud miedzi, kamieni budowlanych oraz zanieczyszczenie wód przepływających przez złoża zawierające azbest. Rakotwórcze włókna są wszechobecne z powodu zwietrzenia i korozji formacji geologicznych, a także z powodu działalności człowieka. W praktyce naturalne źródła mają mniejsze znaczenie ze względu na znaczne rozproszenie oraz występowanie na terenach stosunkowo rzadko zaludnionych, podczas kiedy inne źródła, które są związane z działalnością człowieka mają miejsce zwykle na terenach o dużej gęstości zaludnienia.
2. Źródła związane z przetwarzaniem azbestu – zakłady przetwórstwa i produkcji azbestu, kopalnie.
3. Zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez stosowanie wyrobów zawierających azbest dotyczy głównie korozji płyt azbestowo-cementowych, eternitu, na którą duży wpływ mają „kwaśne deszcze”, a także inne toksyczne substancje występujące w powietrzu atmosferycznym.
4. Odpady przemysłowe, które mają związek z przetwórstwem azbestu. Tutaj bardzo istotnym problemem w ochronie środowiska jest niewłaściwe zagospodarowanie składowiska odpadów azbestowych (praktycznie niezniszczalne włókna azbestu).
5. Źródła wewnątrz pomieszczeń, czyli np.: izolacje zawierające azbest, urządzenia klimatyzacyjne, grzewcze, wentylacyjne.

8. Metodyka określenia ilości azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem

Dla określenia ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem przeprowadzono szczegółową inwentaryzację zasobów azbestu oraz wyrobów zawierających azbest w terenie. Inwentaryzację w terenie przeprowadzono wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 ze zm.) – załącznika pn. – INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST oraz wg Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089) – według nowego wzoru oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Informację tę sporządzano odrębnie dla każdego zabudowania (płyt azbestowo-cementowych), jak również odrębnie dla każdego rodzaju wyrobu.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji uzyskano przede wszystkim informacje określające:

- miejsce i adres użytkowania wyrobów azbestowych oraz dane właściciela (wraz z podaniem numeru działki oraz numeru obrębu ewidencyjnego),
- nazwę wyrobu (rodzaj wyrobu),
- ilość wyrobów (np. azbestowo-cementowych w m²),
- przydatność do dalszej eksploatacji (oszacowanie tzw. stopnia pilności).

Podczas prowadzenia inwentaryzacji w terenie, udało się również przeprowadzić wstępną akcję edukacyjną dla właścicieli nieruchomości w zakresie:

- oceny możliwości użytkowania wyrobów azbestowych i zagrożeniu jakie stwarzają takie wyroby,
- obowiązków dot. postępowania oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
- informacji o możliwościach udzielania pomocy w utylizacji wyrobów azbestowych, którą prowadzi Gmina.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji w terenie oraz pozyskanymi informacjami należy stwierdzić, że **głównymi wyrobami azbestowymi użytkowymi na terenie gminy**

Krościenko nad Dunajcem są płyty azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie do pokryć dachowych budynków (tzw. eternit).

9. Inwentaryzacja wyrobów azbestowych przeprowadzona na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem

Inwentaryzację wyrobów azbestowych na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem przeprowadzono w terminie do końca września 2011 r., a spisu danych dokonano zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089) – „INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST”. Informację tą sporządzano dla każdego właściciela (wyrobu) osobno, uwzględniając szczegółowo lokalizację występowania wyrobów azbestowych – nr działki ewidencyjnej na której jest zlokalizowany budynek oraz nr obrębu ewidencyjnego. **Łącznie w wyniku inwentaryzacji uzyskano 542 szt. ankiet – informacji z terenu uzyskanych od właścicieli wyrobów zawierających azbest (eternit).**

9.1 Ilość i rodzaj wyrobów azbestowych występujących na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem

W wyniku inwentaryzacji stwierdzono, że głównie użytkowanym wyrobem zawierającym azbest na terenie gminy Krościenko nad Dunajcem są płyty azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie do których należą płyty:

- płaskie – tzw. karo, (rys. 3.)
- płyty azbestowo-cementowe faliste (rys. 4.).

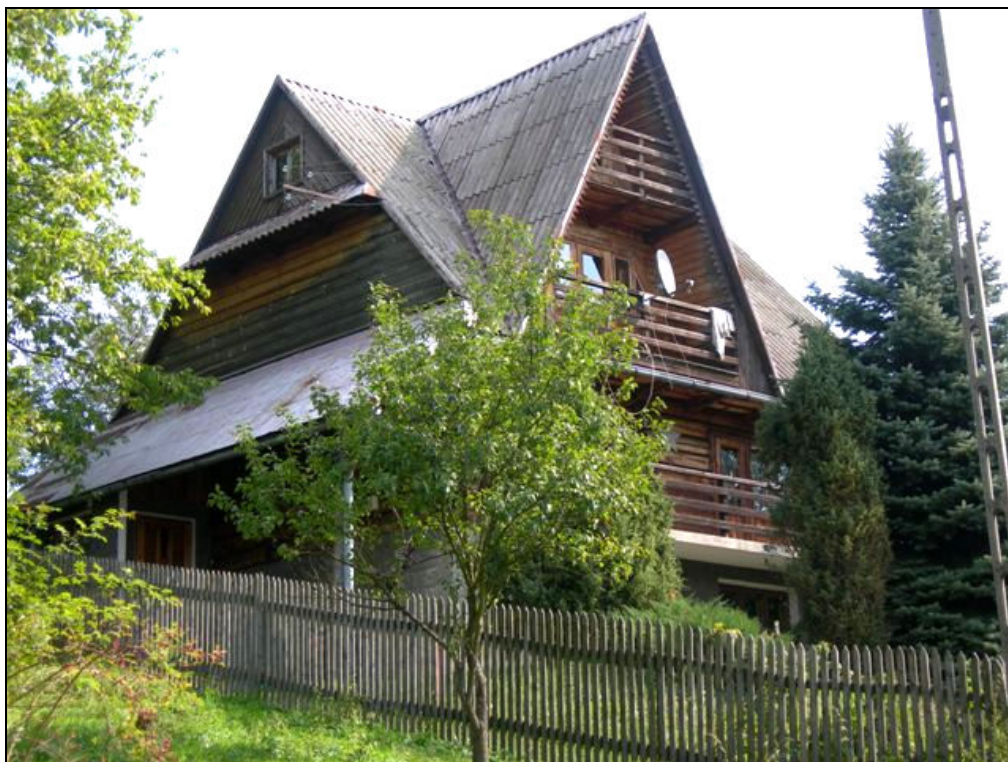
Wyroby te używane są jako materiał do pokrycia domów, zabudowań gospodarskich (stodół, stajni, szop) oraz zabudowań gospodarczych (garaży, magazynów, warsztatów itp.).

Rys. 3. Zdjęcie obrazujące wykorzystywanie wyrobów azbestowo-cementowych jako element pokrycia dachowego (płyty karo).

źródło: zdjęcie własne – inwentaryzacja w terenie

Rys. 4. Zdjęcie obrazujące wykorzystywanie wyrobów azbestowo-cementowych jako element pokrycia dachowego (eternit falisty).

źródło: zdjęcie własne – inwentaryzacja w terenie

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji obliczono, że podział ilości wykorzystywanych płyt azbestowo-cementowych (eternitu) ze względu na rodzaj, przedstawia się następująco:

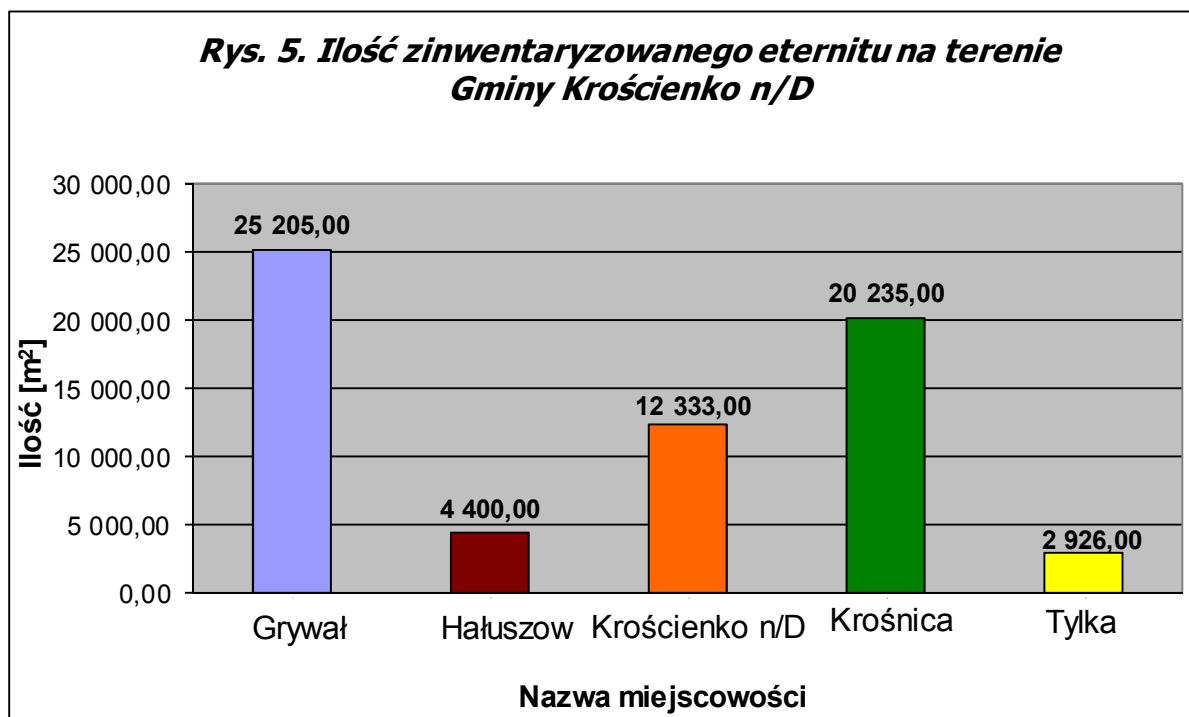
- płaskie – małe płyty tzw. „karo” = 20 025 m²,
- faliste – duże płyty = 45 014 m² (rys. 5 i 6).

Najwięcej płyt azbestowo-cementowych wykorzystywanych jest na budynkach gospodarskich i gospodarczych – 339 szt. oraz mieszkalnych – 202 szt.

Inwentaryzacja wyrobów azbestowych pokazała, że w 202 budynków mieszkalnych i mieszkalno-gospodarczych na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem jest pokrytych eternitem, co stanowi 11,04 % wszystkich budynków mieszkalnych.

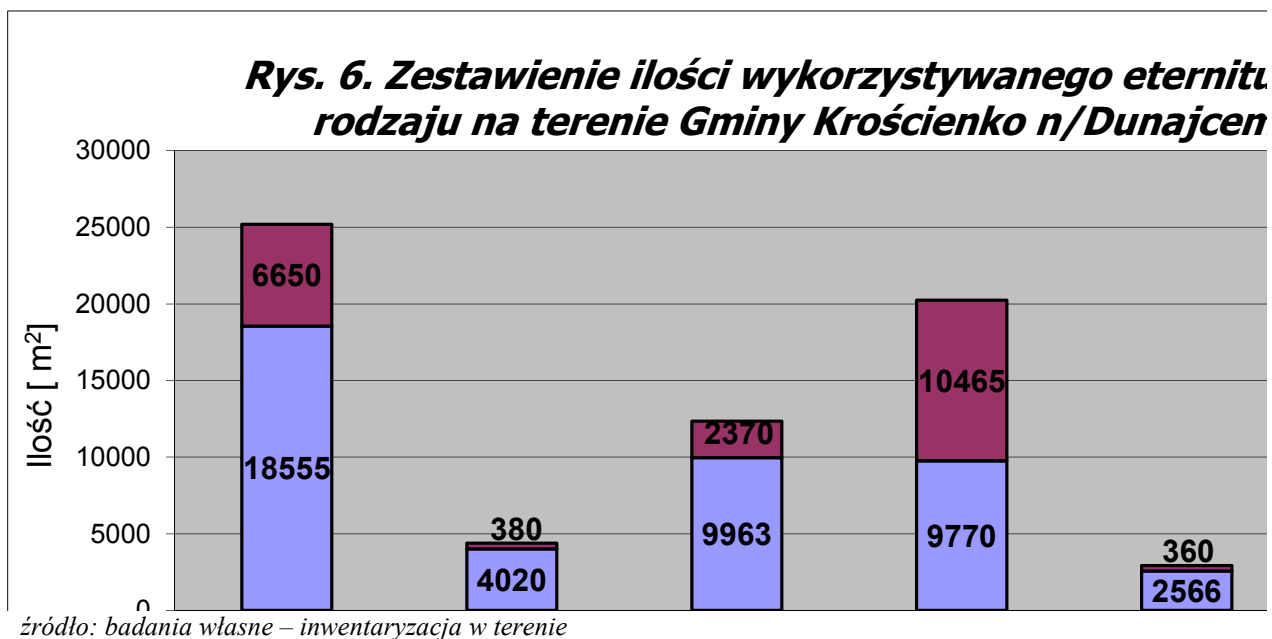
Nie wyklucza się istnienia wyrobów azbestowych, które zostały zmagazynowane przez właścicieli nieruchomości w pomieszczeniach, i których w trakcie prac terenowych nie zinwentaryzowano z powodu nieobecności właścicieli (najczęściej w związku z długoletnim przebywaniem za granicą).

Opisane powyżej przypadki mają marginalne znaczenie i nie wpływają na prawidłowość przeprowadzonej inwentaryzacji, ani nie wpływają w znaczący sposób na jej wyniki. Wobec czego do dalszych wyliczeń i badań przyjęto faktycznie stwierdzoną ilość wyrobów azbestowych.

źródło: badania własne – inwentaryzacja w terenie

Najwięcej wyrobów azbestowych wykorzystywana jest w Grywałdzie, Krośnicy i Krościenku nad Dunajcem (rys. 5 i 6).

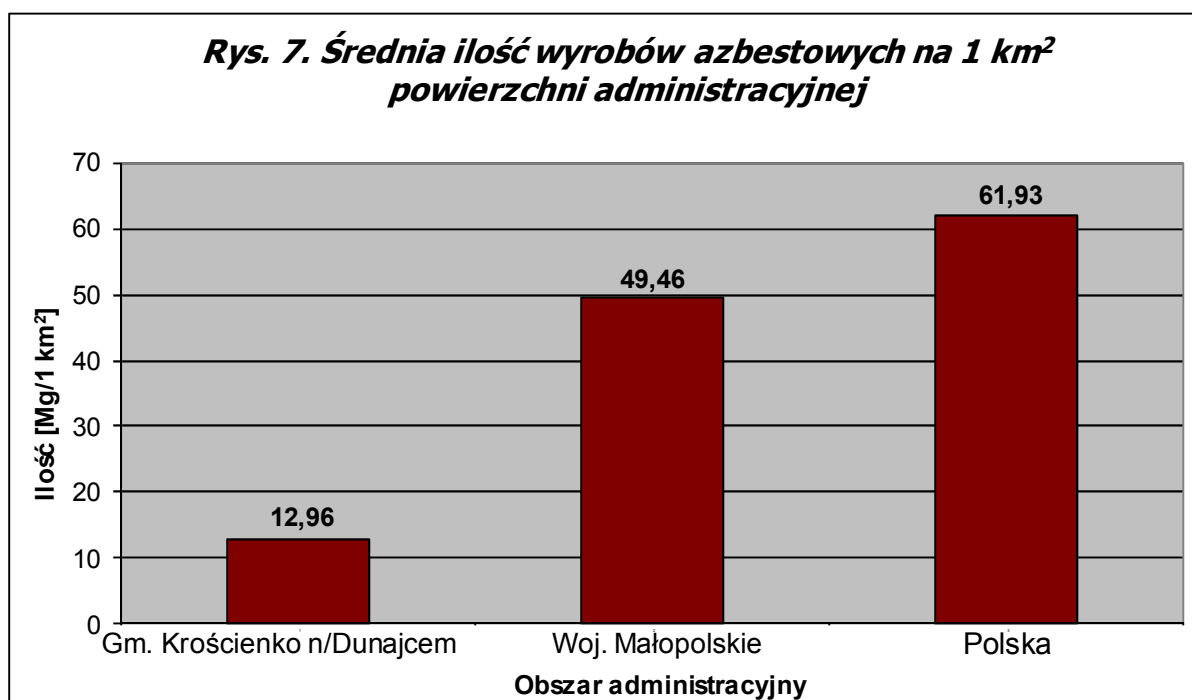

Łączna ilość zinwentaryzowanych budynków pokrytych wyrobami azbestowo-cementowymi na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem wynosi **542 szt.** Według tego obliczono całkowitą ilość wyrobów azbestowo-cementowych (eternitu) na terenie gminy, która wynosi: **65 099,00 m²**.

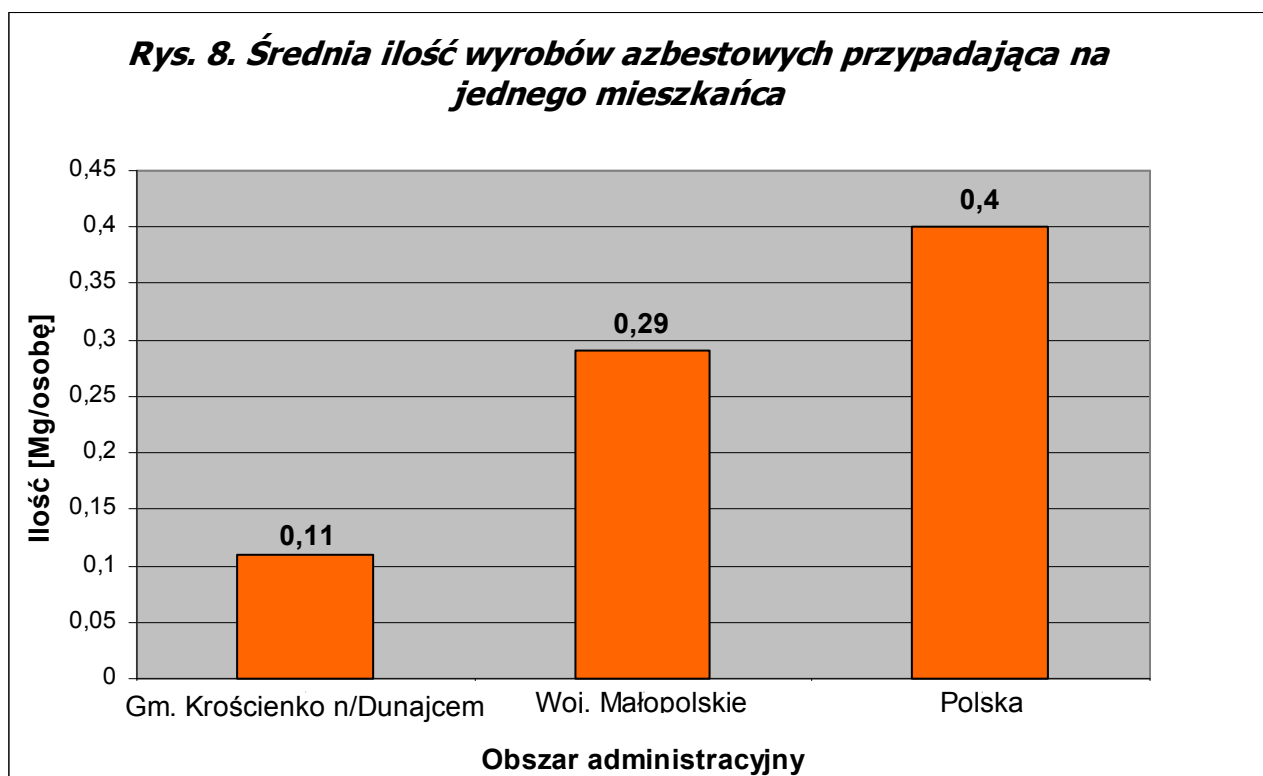
Do przeliczenia powierzchni tych wyrobów na objętość założono średnią grubość eternitu równą 6 mm, co nam daje 390,60 m³. Dla lepszego zobrazowania dokonano przeliczenia na jednostkę masy, wg tego na terenie gminy jest około **742,14 Mg płyt azbestowo-cementowych stosowanych w budownictwie** – tzw. eternitu (założono że 1,9 Mg eternitu przypada na 1 m³ tego wyrobu – wg opracowania pn. „Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest”).

Odnosnie zagęszczenia występowania tych wyrobów – porównanie średniej ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Krościenko nad Dunajcem, do średniej przypadającej dla woj. małopolskiego (ok. 49 Mg/1 km²) daje dużo niższą wartość, tj. ok. 13 Mg wyrobów zawierających azbest na 1 km² powierzchni terenu. W skali kraju średnia ta jest szacowana na ok. 62 Mg na 1 km² (rys. 7).

Natomiast średnia ilość wyrobów azbestowych przypadająca na jednego mieszkańca w Gminie Krościenko nad Dunajcem wynosi ok. 0,11 Mg, co jest wartością dużo niższą (ok. 2,6 razy) niż średnia przypadająca dla woj. małopolskiego (rys. 8).

źródło: Gm. Krościenko n/Dunajcem – badania własne (inwentaryzacja w terenie), woj. Małopolskie – Plan Gospodarki Odpadami dla Woj. Małopolskiego, Polska – Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Azbestowych z Terytorium Polski

źródło: Gm. Krościenko nad Dunajcem – badania własne (inwentaryzacja w terenie), woj. Małopolskie – Plan Gospodarki Odpadami dla Woj. Małopolskiego, Polska – Pr. Usuwania Azbestu i Wyrobów Azbestowych z Terytorium Polski

W związku z przedstawioną analizą dotyczącą ilości wykorzystywanych materiałów zawierających azbest (eternit) można stwierdzić, że w Krośnicy i Grywałdzie jest największe zagęszczenie tych wyrobów (ilość eternitu przypadająca na 1 km² powierzchni). Natomiast najwięcej tych wyrobów w przeliczeniu na jedną osobę występuję w Krośnicy (tab. 2).

Tab. 2. Zestawienie ilości zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem

Nazwa miejscowości	Liczba budynków krytych eternitem [szt.]	Łączna Ilość wyrobów azbestowych [m ²]	Łączna ilość wyrobów azbestowych [m ³]	Łączna ilość wyrobów azbestowych [Mg]	Średnia ilość wyrobów azbest. na 1 km ² pow. [Mg/1 km ²]	Średnia ilość wyrobów azbest. na 1 osobę [Mg/osobę]
Grywałd	181	25 205	151,23	287,32	18,0	0,15
Haluszowa	42	4 400	26,41	50,18	11,5	0,18
Krościenko n/D	140	12 333	73,99	140,60	5,52	0,04
Krośnica	156	20 235	121,41	230,68	28,83	0,21
Tylka	23	2 926	17,56	33,36	9,63	0,13
RAZEM	542	65 099	390,60	742,14	12,96	0,11

źródło: badania własne – inwentaryzacja w terenie

założenia do obliczeń: średnia grubość płyt = 6 mm, przyjęto przelicznik 1,9 Mg = 1 m³

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów azbestowych (eternitu) obliczono, że pozostało w użyciu jeszcze około 742,14 Mg tych wyrobów.

W związku z tym, że wyroby z azbestu są dopuszczone do użytkowania do 2032 roku (jeszcze przez 21 lata) obliczono, że **średnia ilość tych wyrobów jaka powinna być demontowana i unieszkodliwiana rocznie z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem wynosi około 35,34 Mg.**

9.2 Ocena możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gm. Krościenko n/D.

W trakcie prowadzenia inwentaryzacji w terenie przeprowadzono również ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra GPiPS z 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 71 poz. 649 ze zm.). Według tego rozporządzenia wyróżniono następujące stopnie pilności:

- I stopień pilności – wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie,
- II stopień pilności – ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku,
- III stopień pilności – ponowna ocena do 5 lat.

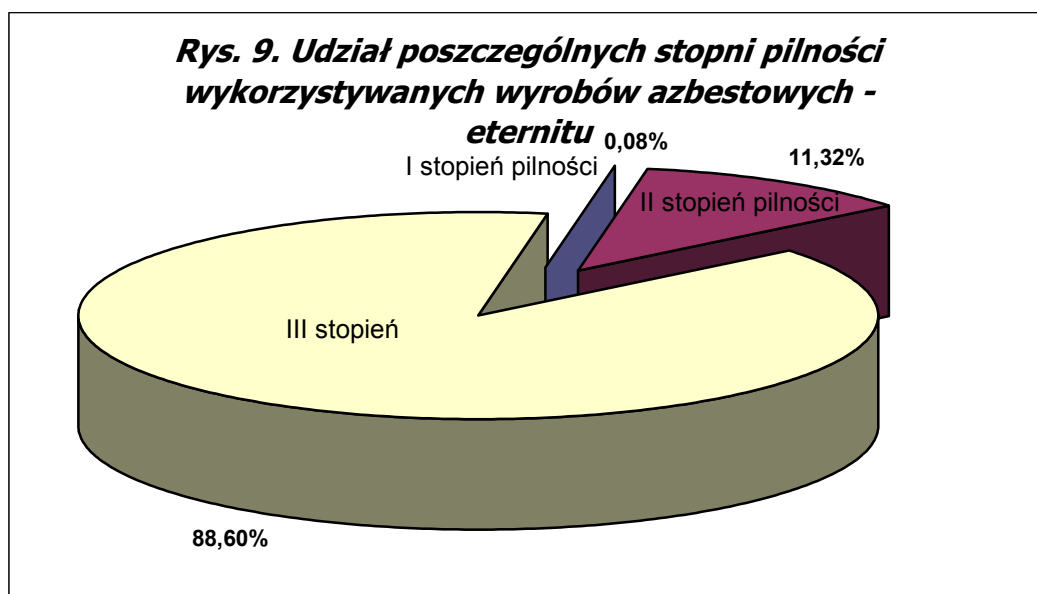
Poniżej zaprezentowano udział procentowy poszczególnych stopni pilności wyrobów azbestowych na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem (tab. 3).

Tab. 3. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów azbestowych w gminie Krościenko n/D – ilość eternitu wg stopnia pilności

Miejscowość	I stopień pilności			II stopień pilności			III stopień pilności		
	[m ²]	Ilość budynków	[%]	[m ²]	Ilość budynków	[%]	[m ²]	Ilość budynków	[%]
Grywałd	0	0	0	2 330	17	9,2	22 875	164	90,8
Haluszowa	0	0	0	205	2	4,7	4 195	40	95,3
Krościenko n/D	50	1	0,4	3 382	33	27,4	8 901	106	72,2
Krośnica	0	0	0	685	4	3,4	19 550	152	96,6
Tylka	0	0	0	765	5	26,1	2 161	18	73,9
RAZEM	50	1	0,08	7 367	61	11,32	57 682	480	88,60

źródło: badania własne – inwentaryzacja w terenie

Przedstawiona charakterystyka jakościowo-ilościowa użytkowanych wyrobów azbestowych określa, że niezwłocznej wymianie lub naprawie wymaga ok. 0,08% użytkowanych wyrobów – eternitu (rys. 9).

źródło: badania własne – inwentaryzacja w terenie

10. Ogólnopolska Baza Azbestowa

Baza azbestowa, dawniej zwana jako baza wyrobów i odpadów zawierających azbest jest narzędziem do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Dane dotyczące inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest będących w posiadaniu osób fizycznych gromadzone są w gminach, natomiast osoby prawne przekazują analogiczne dane bezpośrednio marszałkowi. Zbiór zagregowanych informacji z gmin oraz zbiór zagregowanych informacji przedkładanych marszałkowi stanowi zawartość bazy azbestowej, zamieszczonej na stronie internetowej – www.bazaazbestowa.pl. Ilość wyrobów planowanych do usunięcia w danym roku kalendarzowym określa ilość przewidzianych do wytworzenia odpadów zawierających azbest, które unieszkodliwiane będą przez składowanie w danym roku. Zagregowane dane w bazie stanowią jeden z podstawowych elementów monitoringu realizacji zadań objętych „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Zbiór informacji o wyrobach zawierających azbest dostępny jest dla osób uprawnionych, posiadających login i hasło.

Ogólnodostępne są zbiory zawierające informacje o:

- firmach uprawnionych do wykonywania prac w kontakcie z azbestem – zbiór „Firmy”,
- składowiskach odpadów zawierających azbest – zbiór „Składowiska”,
- obowiązujących aktach prawnych dotyczących problematyki azbestu – zbiór „Akty prawne”,
- sposobie przedkładania informacji o posiadanych wyrobach zawierających azbest przez ich właścicieli – zbiór „Słownik”,
- definicjach stosowanych pojęć – zbiór „Słownik”,
- stosowanych przelicznikach ilościowych – zbiór „Słownik”.

Jednocześnie należy podkreślić, że korzystanie z bazy jest bezpłatne. Baza jest również miejscem gdzie można znaleźć informacje o gminnych, powiatowych i wojewódzkich Programach Usuwania Azbestu. W zakładce „Pliki do pobrania” umieszczono dokumenty, publikacje książkowe – poradniki, filmy przybliżające problematykę związaną z usuwaniem wyrobów azbestowych od strony praktycznej i finansowej.

Jednym z elementów opracowania programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Krościenko nad Dunajcem było uzyskanie odpowiednich danych w terenie (przeprowadzenia inwentaryzacji), wg wymogów Bazy Azbestowej. Dane te

zostały wprowadzone do Bazy Azbestowej i powinny być aktualizowane przez Gminę Krościenko nad Dunajcem.

11. Użytkowanie oraz unieszkodliwianie odpadów azbestowych – obowiązki właściciela oraz firmy wywozowej, wykaz firmi składowisk odpadów

11.1 Obowiązki właściciela, zarządcy lub użytkownika

Koszty zabezpieczenia i w dalszej kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest ciążą na właścicielu nieruchomości, na terenie której się znajdują. Właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest, przesyła do organu administracji lokalnej (wójta) inwentaryzację zastosowanych wyrobów azbestowych i corocznie ją aktualizuje w terminie do 31 stycznia każdego roku. Dodatkowo wszelkie prace związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów azbestowych powinien zlecić firmie specjalistycznej, która posiada odpowiednie zezwolenie w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest. Główne obowiązki właściciela narzucają przede wszystkim dwa obowiązujące rozporządzenia, tj.:

1. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649), które określa, że:
 - bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m^3 jest możliwe po stwierdzeniu braku widocznych uszkodzeń mogących stwarzać warunki dla emisji azbestu do środowiska,
 - użytkując wyroby zawierających azbest należy przestrzegać wymagań w zakresie ochrony środowiska,
 - zakaz wykorzystywania azbestu lub wyrobów zawierających azbest w sposób umożliwiający emisję azbestu do środowiska.

Dodatkowo właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadza kontrole stanu tych wyrobów w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów. Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w dwóch egzemplarzach ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, zwaną

dalej „oceną” (wg załącznika). Właściciel przechowuje jeden egzemplarz oceny łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest (obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej).

W celu bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest należy:

- Niezakwalifikowane wyroby do wymiany w w/w ocenie, zabezpieczyć przez:
 - a) zabudowę (zamknięcie) przestrzeni, w której znajdują się wyroby zawierające azbest, szczelną przegrodą bez naruszenia samego wyrobu lub
 - b) pokrywanie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką głęboko penetrujących środków wiążących azbest, posiadających odpowiednią aprobatę techniczną; oraz wyeliminować jakąkolwiek obróbkę mechaniczną przy pracach zabezpieczających;
 - Zakwalifikowane wyroby zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia lub uszkodzenia powinny być usunięte,
 - Zapewnić odpowiednie usuwanie wyrobów zawierających azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1.000 kg/m^3 lub zawierających krokidolit – takie usuwanie powinno odbywać się pod stałym nadzorem technicznym prawidłowości wykonywania prac ze strony wykonawcy robót oraz przy zachowaniu określonych w planie prac warunków ochrony pracowników i środowiska. Prawidłowość prowadzenia tych prac, potwierdza się wynikiem badania jakości powietrza przeprowadzonego przez akredytowane laboratorium.
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089) określa przede wszystkim, że:
- przy wykorzystywaniu wyrobów zawierających azbest należy uwzględnić wyniki przeprowadzonych kontroli oraz oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest,
 - wyroby zawierające azbest wykorzystuje się w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie dnia 31 grudnia 2032 r.,
 - instalacje lub urządzenia zawierające azbest oczyszcza się przez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę na bezazbestowe w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi w terminie do dnia 31 grudnia 2032 r.,

- dla każdego pomieszczenia, w którym znajdują się instalacje lub urządzenia zawierające azbest, sporządza się coroczny plan kontroli jakości powietrza obejmujący pomiary stężenia pyłów zawierających azbest,
- wykorzystywanie instalacji, urządzeń lub pomieszczenia po ich oczyszczeniu możliwe jest pod warunkiem stwierdzenia nieprzekroczenia najwyższego dopuszczalnego stężenia pyłów zawierających azbest w środowisku pracy,
- instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz użytkowane bez zabezpieczenia drogi i pozostawione w ziemi wyłącznie z użytkowania rury azbestowo-cementowe należy oznakować,
- w przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajdują, dodając ostrzeżenie „Pomieszczenie zawiera azbest” (rys. 10).

Rys. 10. Wzór oznakowania – pomieszczenie zawiera azbest

„Pomieszczenie zawiera azbest”

- wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest, drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest, rury azbestowo-cementowe oraz usunięte wyroby zawierające azbest inwentaryzuje się poprzez sporządzenie spisu z natury,

- wykorzystujący wyroby zawierające azbest ujmuje wyniki inwentaryzacji w „Informacji o wyrobach zawierających azbest” (wg załącznika nr 3) i przedkłada ją corocznie w terminie do dnia 31 stycznia Marszałkowi Województwa Małopolskiego, natomiast osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada informację Wójtowi Gminy.

Reasumując, należy podkreślić, że główne elementy postępowania właścicieli i zarządców przy usuwaniu wyrobów azbestowych, to:

- uzyskanie od wykonawcy prac świadectwa czystości powietrza po wykonaniu robót oraz jego przechowywanie przez co najmniej 5 lat,
- poinformowanie mieszkańców/użytkowników obiektu o usuwaniu niebezpiecznych materiałów i sposobach zabezpieczenia,
- dokonanie wyboru wykonawcy prac i zawarcie umowy – określenie obowiązków stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu,
- przygotowanie identyfikacji azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia na podstawie posiadanych dokumentów,
- podjęcie decyzji o usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

11.2 Obowiązki firmy prowadzącej demontaż oraz wywóz odpadów azbestowych

Obowiązki wykonawcy prac związanych z usuwaniem azbestu oraz postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest. Wykonawcy prac polegających na demontażu elementów azbestowych jako wytwórcy odpadów niebezpiecznych, przed przystąpieniem do wykonywania prac, zobowiązani są do:

- uzyskania, od organu ochrony środowiska – wojewoda/starosta – decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli ilość odpadów przekracza 0,1 Mg rocznie, jeżeli ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych nie przekracza 0,1 Mg rocznie należy przedłożyć informację o sposobie gospodarowania wytwarzanymi odpadami (wykaz firm tabela);
- przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnionych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i

usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania;

- pracownicy zatrudnieni w narażeniu na azbest powinni być wyposażeni w odpowiednie do warunków pracy środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie ochronne;
- opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest. Plan prac zawiera informacje określone w obowiązujących przepisach, tj.:

Plan prac zawiera następujące informacje:

- identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez laboratorium wyposażone w sprzęt umożliwiający ich prawidłową analizę i zdolne do stosowania odpowiedniej techniki identyfikacyjnej,
- informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
- zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
- wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Zgłoszenie zawiera informacje określone w rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 ze zm.).

Wszystkie powstałe odpady azbestowe powinny być zdemontowane i przetransportowane zgodnie z obowiązującym prawem przez koncesjonowane firmy. Należy podkreślić, że odpady zawierające azbest nie nadają się do ponownego przetworzenia, a ich

unieszkodliwianie polega na odpowiednim składowaniu przez uprawnione składowisko odpadów niebezpiecznych.

Po usunięciu, wyroby zawierające azbest stają się odpadami niebezpiecznymi i podlegają zasadom określonym w ustawie o odpadach oraz klasyfikacji zgodnie z katalogiem odpadów. Podobnie jak nigdy nie używane materiały zawierające azbest, stają się odpadami z mocy ustawy Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z ustawą o odpadach wytwórcą odpadu niebezpiecznego jest wykonawca usługi, chyba że umowa stanowi inaczej. Obowiązkiem wytwórcy jest prowadzenie ewidencji odpadów, przy zastosowaniu następujących dokumentów:

- karty ewidencji odpadów,
- karty przekazania odpadu.

Tab. 4. Wykaz składowisk w województwie małopolski przyjmujących odpady zawierające azbest.

Nazwa składowiska	Adres
Składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu	Oświęcim, ul. Nadwiślańska 46
Składowisko odpadów „za rz. Białą” w Tarnowie	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o., Tarnów, ul. Kwiatkowskiego 8
Składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow. olkuski Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW Sp. z o.o.,	Bolesław, ul. Osadowa 1

Podstawowe warunki usunięcia wyrobu azbestowego to:

- rozbiórka oraz odbiór odpadów zawierających azbest powinien być prowadzony przez firmy posiadające stosowne uprawnienia w tym zakresie,
- wszystkie czynności związane z załadunkiem i transportem powinny zostać przeprowadzone zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 ze zm.),
- odbiór odpadów zawierających azbest od wytwórcy odpadów i ich przekazanie na składowisko należy potwierdzać kartą przekazania odpadu (załącznik), którą sporządza się w trzech egzemplarzach: jeden dla przekazującego odpady (właściciela), drugi dla transportującego odpady, trzeci dla odbierającego odpady (składowisko).

12. Czynniki mające wpływ na proces demontażu utylizacji wyrobów azbestowych z terenu Gminy Krościenko n/D

Proces usuwania wyrobów azbestowych jest bardzo złożony i nie można przyjąć równomiernego realizowania Programu w terminie do 2032 r. Wpływ na realizację Programu i sprawny proces demontażu i utylizacji wyrobów azbestowych będą miały następujące czynniki:

- **sytuacja finansowa mieszkańców** – w znacznym stopniu wpływa na tempo zmiany pokrycia dachowego, a tym samym utylizację wyrobów z azbestem, można starać się rozwiązywać problem wyrobów azbestowych pośrednio – podejmując działania wpływające na rozwój Gminy i poprawę finansową mieszkańców (zaobserwowano zwiększenie wymiany pokryć dachowych po wprowadzeniu dopłat bezpośrednich dla rolników),
- **zużycie wyrobu z azbestu** – wraz z upływem czasu stan wyrobów zawierających azbest będzie ulegał stopniowemu pogorszeniu, spowodować to może kumulację powstawania odpadów azbestowych (eternitu) pod koniec realizacji Programu, tj. w latach 2015-2032,
- **świadomość ekologiczna mieszkańców** – dobra znajomość zagrożeń związanych z użytkowaniem wyrobów azbestowych (zagrożenia włóknami azbestowymi) oraz procedur i zasad postępowania z tymi wyrobami może pozytywnie wpłynąć na przyspieszenie procesu utylizacji eternitu,
- **rozbiórka lub zmiana sposobu użytkowania obiektów budowlanych** – znaczna część wyrobów azbestowych zlokalizowana jest na zabudowaniach gospodarskich (stajniach, oborach, szopach itp.) co jest związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Zmiana sposobu użytkowania lub likwidacja produkcji rolnej będzie skutkować rozbiórką zabudowań związanych z tą działalnością.

13. System pomocy w demontażu i utylizacji wyrobów azbestowych

Obecnie nie jest prowadzony program pomocowy dotyczący demontażu i utylizacji wyrobów azbestowych przez Powiat Nowotarski. Natomiast Gmina Krościenko nad Dunajcem refunduje ze swoich środków do 50 % kosztów utylizacji powstałych odpadów azbestowych. Jednakże z uwagi na brak środków w budżecie są to kwoty niewielkie – nie pozwalające na kompleksowe rozwiązanie problemów odpadów azbestowych. W latach ubiegłych gmina

dofinansowywała wywóz i unieszkodliwianie odpadów azbestowych nawet do 100%, jednakże w ostatnich latach przyjęto zasadę dofinansowania do 50%.

13.1 Prowadzenie pomocy w utylizacji wyrobów azbestowych przez Gminę Krościenko nad Dunajcem

Obecnie realizowana pomoc przez Gminę Krościenko nad Dunajcem ma charakter administracyjno – informacyjny i dotyczy przede wszystkim udzielania informacji nt.:

- działających firm które demontują, wywożą i utylizują wyroby azbestowe (eternit),
- aspektów prawnych związanych z wyrobami azbestowymi,
- szkodliwości wyrobów azbestowych.

Dodatkowo Gmina refunduje do 50 % kosztów utylizacji powstałych odpadów azbestowych (eternitu) na podstawie złożonego wniosku oraz oryginalnego rachunku wystawionego przez uprawnioną firmę. W związku z tym wnioskodawca zainteresowany zwrotem 50 % kosztów wywozu i utylizacji powstałych odpadów azbestowych, składa wniosek do Wójta o dofinansowanie wraz z oryginalnym rachunkiem za w/w wywóz i utylizację.

Z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem w ramach w/w programu pomocowego od 2007 r. udało się usunąć łącznie 34,32 Mg powstałych odpadów azbestowych (eternitu), w łącznej wysokości 18 678,33 zł. (w tym środki refundowane przez Gminę to kwota 10 388,64 zł).

W poniższej tabeli umieszczono dane tele-adresowe (kontaktowe) do Referatu Ochrony Środowiska Urzędu Gminy w Krościenku nad Dunajcem, gdzie należy zgłaszać się, aby uzyskać aktualne informacje dot. programu pomocowego, materiałów edukacyjno-informacyjnych, wykazu firm demontujących płyty azbestowo-cementowe oraz wywożące powstałe odpady na specjalistyczne składowiska odpadów (tab. 5).

Tab. 5. Dane kontaktowe Referatu ds. Ochrony Środowiska UG Krościenko n/D

Nazwa jednostki	Adres	Nr telefonu	Strona internetowa	e-mail
Urząd Gminy, referat d/s ochrony środowiska	Urząd Gminy Krościenko nad Dunajcem Rynek 35, 34-450 Krościenko nad Dunajcem, pokój nr 10	18-262-30-77	www.kroscienko-nad-dunajcem.pl	grunty@kroscienko-nad-dunajcem.pl

Jednocześnie należy zaznaczyć, że nie ma wymogów prawnych, które nakazują udzielanie pomocy mieszkańcom przez jednostkę samorządową w demontażu i utylizacji wyrobów azbestowych. Koszty zabezpieczenia i w dalszej kolejności usuwania wyrobów zawierających azbest ciążą na właścicielu nieruchomości, na terenie której się znajdują. Jednakże ze względu na duże koszty w zakresie demontażu i utylizacji wyrobów azbestowych zaleca się udzielanie pomocy mieszkańcom. Duże koszty dla właścicieli prowadzą do złej gospodarki wyrobami azbestowymi podczas demontażu i utylizacji, co stanowi zagrożenie dla zdrowia mieszkańców i środowiska przyrodniczego.

Główne nieprawidłowości jakie mogą powstać to składowanie odpadów w miejscach do tego nie przystosowanych – powstawanie tzw. „dzikich” wysypisk odpadów.

W związku z tym, żeby zapobiec zagrożeniom **Gmina Krościenko nad Dunajcem powinna w dalszym ciągu uwzględniać w budżecie środki na pomoc właścicielom w prawidłowej utylizacji wyrobów azbestowych (eternitu). Brak udzielania pomocy, może sprzyjać powstawaniu „dzikich” wysypisk**, co w rezultacie zwiększy koszty ciążące na Gminie (koszty postępowań administracyjnych i usuwania nielegalnych wysypisk odpadów). Dlatego ważne jest, aby pomoc w utylizacji azbestu była udzielana na bieżąco – wg potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców.

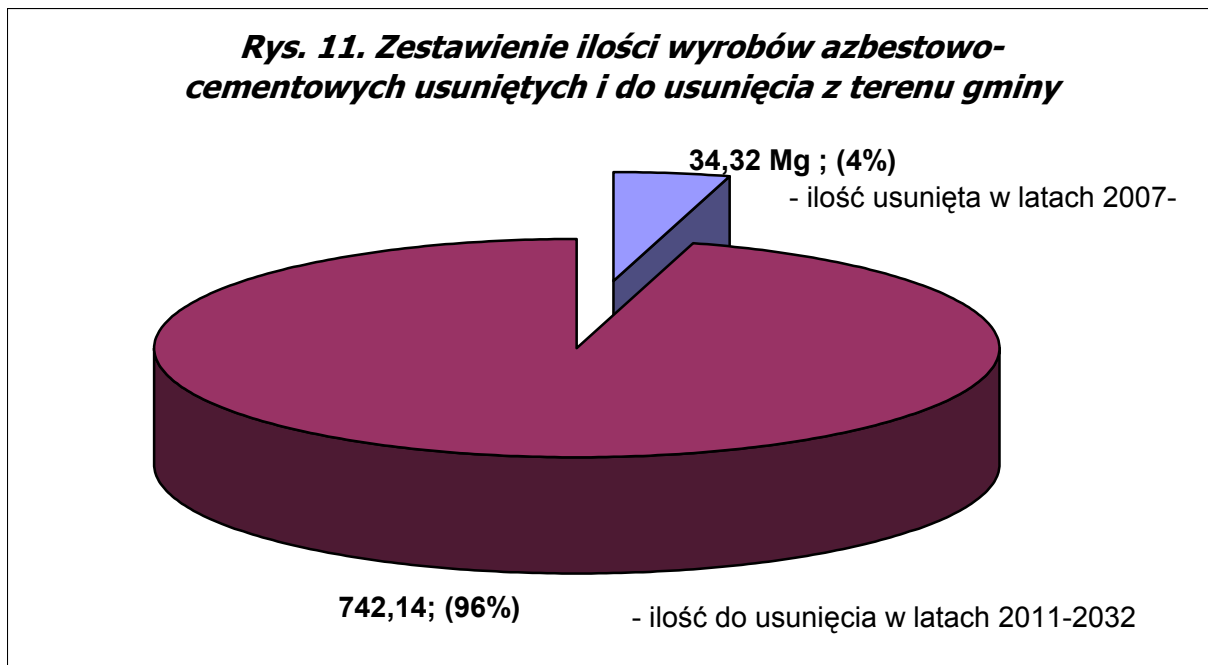
Rada Gminy Krościenko nad Dunajcem uchwalając budżet powinna uwzględnić stosowne środki na realizację Programu usuwania wyrobów azbestowych. Ustalana wysokość środków w budżecie powinna być uzależniona od napływających wniosków o pomoc oraz dostosowana do pozyskanych funduszy zewnętrznych.

Obecnie koszty utylizacji (wywozu i składowania) odpadów azbestowych na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem wynoszą od 390 zł brutto (większe zlecenie – utylizacja organizowana przez Gminę) do 560 zł brutto za Mg odpadu, czyli średni koszt utylizacji eternitu wynosi 475 zł brutto za 1 Mg. Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm świadczących usługi w zakresie transportu odpadów azbestowych, posiadających zezwolenie Starosty Nowotarskiego w zakresie odpadów niebezpiecznych.

Dla prawidłowej realizacji Programu, obliczono że średnia roczna ilość eternitu jaka powinna być zdemontowana i utylizowana z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem wynosi 35,34 Mg.

Na terenie Gminy zinwentaryzowano 65 099 m², co w przeliczeniu wynosi około 742,14 Mg wyrobów azbestowych (eternitu). W związku z tym średni, roczny koszt utylizacji

odpadów azbestowych podczas realizacji Programu wyniesie 16 786,50 zł/rok (przyjęto koszt = 475 zł za 1 Mg odpadu) co w sumie daje 352 516,50 zł brutto kosztów realizacji całego Programu przez 21 lat (od 2011 r. do 2032 r.).

źródło: badania własne – inwentaryzacja w terenie

W Gminie Krościenko nad Dunajcem średnio na budynku znajduje się ok. 1,37 Mg płyt azbestowo-cementowych (eternitu), czyli koszt ich usunięcia (wywozu i utylizacji) od jednego właściciela wynosi ok.:

- 534 zł brutto dla większego zlecenia (np. programu realizowanego przez Gminę),
- 767 zł brutto dla małego zlecenia (np. od jednego właściciela).

Należy zaznaczyć, że dalsze prowadzenie programu pomocowego na terenie Gminy Krościenko nad Dunajcem przyczyni się do minimalizacji zagrożenia związanego z włóknami azbestu, co pozytywnie wpływa na stan środowiska przyrodniczego.

Udzielanie pomocy w usuwaniu wyrobów azbestowych jest bardzo istotnym czynnikiem decydującym o zmniejszeniu ilości wyrobów azbestowych i zapobieganiu powstawaniu tzw. „dzikich” wysypisk. W pomocy tej powinno się uwzględnić przede wszystkim pomoc w kosztach wywozu i unieszkodliwiania powstałych odpadów azbestowych.

Dodatkowo pomoc ta powinna uwzględniać dystrybucję odpowiednich worków dla lepszego zabezpieczenia odpadów zdeponowanych przed wywózką (przygotowanie do

transportu na składowisko przez firmę uprawnioną) oraz pomoc w demontażu eternitu przez firmę specjalistyczną.

Należy również podkreślić, że realizacja usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy przy większym zleceniu np. coroczne prowadzenie programu gminnego i wyłonienie wykonawcy wywozu i utylizacji odpadów azbestowych w drodze przetargu może dać oszczędności ok. 30 %.

Dobrym przykładem działania jest współpraca z innymi jednostkami samorządowymi (gminami, powiatem), które posiadają opracowane programy usuwania wyrobów azbestowych, aby aplikować o środki pomocowe. Przykładem wspólnych działań może być aplikowanie o środki z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (MRPO). Główne zasady MRPO, takie jak wysokość limitu finansowego oraz czas realizacji zadania sprzyjają wspólnym działaniom z innymi jednostkami samorządowymi.

13.2 Prowadzenie pomocy w utylizacji wyrobów azbestowych przez Starostwo Powiatowe w Nowym Targu

Starostwo Powiatowe w Nowym Targu obecnie nie prowadzi żadnej pomocy w usuwaniu i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest.

Jednocześnie należy nadmienić, że część sąsiednich powiatów od kilku lat prowadzi dofinansowanie w usuwaniu wyrobów azbestowych (np. powiat suski). Prowadzenie pomocy przez powiat może sprzyjać ujednoliceniu udzielania pomocy przez gminy (pomoc prowadzona wraz z gminami wg ujednoliconych zasad). Brak prowadzenia dofinansowania zagadnień związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów azbestowych przez Starostwo Powiatowe w Nowym Targu nie sprzyja w szybkim i prawidłowym usuwaniu wyrobów azbestowych z terenu powiatu.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że obecnie funkcjonujący „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” na jednostki samorządu terytorialnego (w tym na Powiat) narzuca zadania m.in. dot. organizowania usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie. Obecnie Powiat powinien w pierwszej kolejności opracować wymagany program usuwania wyrobów azbestowych, co umożliwi aplikować o środki finansowe na działania z zakresu usuwania wyrobów.

13.3 Podsumowanie udzielanej pomocy przez jednostki samorządowe oraz wzór dobrych praktyk

Brak realizowania pomocy przez Powiat Nowotarski nie sprzyja Programowi usuwania wyrobów azbestowych z terytorium Polski. W związku z tym **Gmina Krościenko nad Dunajcem powinna zintensyfikować działania zmierzające do pozyskania środków zewnętrznych oraz przeznaczać własne środki na przedmiotową pomoc, aby roczna ilość utylizowanych wyrobów azbestowych wynosiła co najmniej 35,34 Mg, co w ciągu najbliższych 21 lat (do 2032 r.) doprowadzi do całkowitego usunięcia wyrobów azbestowych (eternitu) z terenu Gminy Krościenko nad Dunajcem.**

Jednocześnie należy nadmienić, że część sąsiednich powiatów od kilku lat prowadzi dofinansowanie do usuwania wyrobów azbestowych (np. powiat suski czy limanowski).

Krótką informacją o programie pomocowym realizowanym na terenie sąsiednich powiatów – suskiego czy limanowskiego, które można traktować jako dobry wzór i wdrożyć w powiecie nowotarskim.

W powiecie suskim program ten dotyczy tylko wyrobów zawierających azbest (tzw. odpadów azbestowych) z terenu nieruchomości wykorzystywanej na potrzeby własne gospodarstwa domowego (od osób fizycznych). Obecnie w przyjętych zasadach właściciel partycypuje w 30 % kosztów realizacji całości zadania, pozostałą część kosztów zapewnia Powiat (40%) i Gmina (30%), lecz nie więcej niż ustalone limity.

Jeszcze lepsza sytuacja ma miejsce w powiecie limanowskim gdzie wywóz odpadów azbestowych odbywa się przy całkowitym finansowaniu gminy (50%) i powiatu (50%). System zbiórki odpadów prowadzą gminy w porozumieniu z powiatem, który nadzoruje prawidłowe wykonanie wywozu i utylizacji. W każdym roku powiat ustala limity dopłat dla poszczególnych gmin i podpisuje z nimi porozumienia na utylizację azbestu z ich terenu. Należy podkreślić, że w ramach tego programu właściciel uzyskuje pomoc w wywozie i unieszkodliwieniu odpadów azbestowych (wywóz ze wskazanego miejsca – działki ewidencyjnej na odpowiednie składowisko odpadów).

Pozostałe prace związane z usuwaniem wyrobów azbestowych zapewnia ich właściciel (dotyczy m.in.: demontażu wyrobów, prac zabezpieczających przed negatywnym oddziaływaniem na otoczenie, odpowiedniego zapakowania odpadów oraz ich załadunku) lub zleca innej firmie specjalistycznej.

Program ten ma kilka dobrych założeń, m.in.:

- udział wszystkich zainteresowanych stron (właściciela wyrobu – odpadu azbestowego, gminy i powiatu),
- wprowadzenie ujednoliconych zasad dla całego powiatu,
- zapewnianie usługi wywozu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych wg przyjętych limitów w programie,
- mniejsze koszty zadania (koszty przypadające za wywóz i utylizację 1 Mg wyrobów azbestowych) w związku z realizacją większego zlecenia – coroczne ogłaszanie przetargu przez jednostkę realizującą (Starostwo Pow. w Suchej B.).

W/w program pomocowy można również realizować na terenie powiatu nowotarskiego jako wzór dobrych praktyk, co jest przede wszystkim zależne od woli politycznej i priorytetów budżetowych jednostek samorządowych.

14. Instrumenty finansowe wspierające bezpieczne eliminowanie z użytkowania wyrobów azbestowych i służące poprawie prowadzonej gospodarki odpadami

Realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami wymaga zarezerwowania znacznych środków finansowych. Przeznaczenie środków w budżecie na daną inwestycję jest bardzo ważnym elementem planowania, gdyż samorząd finansuje różne sfery życia społeczności lokalnej. Mając świadomość znaczenia planowanych inwestycji w gospodarce odpadami dla poprawy stanu środowiska przyrodniczego stwierdza się, że wielkość projektowanych zamierzeń daleko wykracza poza lokalne możliwości finansowe, stąd też realizacja planowanych zadań jest możliwa przy wspomaganiu ich wykonywania ze źródeł zewnętrznych – pozyskaniu środków.

Finansowanie działań z zakresu gospodarki odpadami obecnie w Polsce prowadzą:

1) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

02-673 Warszawa, ul. Konstruktorska 3a

nr tel. (22) 459-00-00, fax: (22) 459-01-01

adres internetowy: www.nfosigw.gov.pl

e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który w 2009 roku obchodził 20-lecie istnienia, jest wspólnie z wojewódzkimi funduszami filarem polskiego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawą działania Narodowego Funduszu jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Najważniejszym zadaniem Narodowego Funduszu

w ostatnich latach jest efektywne i sprawne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w naszym kraju. Strategia NFOŚiGW na lata 2009-2012 precyzuje, że jego misją jest finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o konstytucyjną zasadę zrównoważonego rozwoju. Realizowane z udziałem NFOŚiGW przedsięwzięcia będą zgodne z celami polityki ekologicznej państwa. NFOŚiGW, przy współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zapewni wsparcie finansowe projektów realizujących zobowiązania Polski wynikające z Traktatu Akcesyjnego i innych dyrektyw Unii Europejskiej. NFOŚiGW będzie także wspierał działania Ministra Środowiska w zakresie wypełniania polskich zobowiązań wynikających z Konwencji Klimatycznej, Konwencji Bioróżnorodności, wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+, realizacji programu NATURA 2000 oraz polityki ekologicznej państwa dotyczącej edukacji ekologicznej. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach m.in. dziedzin dot.:

- ochrona powierzchni ziemi,
- edukacja ekologiczna.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki);
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia);
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska ma bardzo istotne znaczenie dla ochrony środowiska i gospodarki kraju:

- finansuje ochronę środowiska,
- uruchamia środki innych inwestorów,
- stymuluje nowe inwestycje,

- wspomaga tworzenie nowych miejsc pracy,
- ważny dla zrównoważonego rozwoju.

**2) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie (WFOŚiGW w Krakowie),
31-002 Kraków, ul. Kanonicza 12
nr tel. (12) 422-94-90
adres internetowy: www.wfos.krakow.pl
e-mail: biuro@wfos.krakow.pl**

Naczelnym zadaniem Wojewódzkiego Funduszu jest dofinansowanie inwestycji i innych działań na rzecz ochrony środowiska oraz takie zarządzanie posiadanymi środkami finansowymi, aby maksymalnie je pomnożyć, zapewnić ciągłość finansowania i stworzyć optymalne warunki dla realizacji idei ochrony środowiska w województwie małopolskim. Główne zadania i kierunki działalności Funduszu wyznaczane są przez Radę Nadzorczą w przyjętym i corocznie aktualizowanym planie działalności oraz w liście przedsięwzięć priorytetowych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej województwa małopolskiego. W związku z tym aktualne zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji umieszczany jest na stronie internetowej funduszu (www.wfos.krakow.pl) w dziale – O WFOŚiGW w Krakowie i zakładce – dokumenty.

Obecnie środki wojewódzkiego funduszu przeznacza się na dofinansowanie m.in.:

- działania z zakresu zagospodarowania odpadów nielegalnie przemieszczonych, w przypadkach, o których mowa w art. 23-25 rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz. Urz. UE L 190 z 12.07.2006 r., str. 1), oraz wspomaganie realizacji zadań przeciwdziałających nielegalnemu przemieszczaniu odpadów;
- koszty gospodarowania odpadami z wypadków, o których mowa w art. 17b ust. 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami;
- przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi.

Fundusz stosuje jawne zobiektywizowane procedury rozpatrywania wniosków i kryteria ich oceny, ujęte w Cykl Rozpatrywania Wniosków i Wyboru Zadań. Dla każdego działania tego cyklu przewidziane są określone procedury. Fundusz operuje zestawem formularzy dokumentów, których przygotowanie i przedstawienie jest podstawą i warunkiem podejmowania decyzji na kolejnych etapach ich rozpatrywania. Dzięki jawności i obiektywizacji procedur i kryteriów Fundusz wywiązuje się z obowiązku odpowiedzialności

wobec społeczeństwa za powierzone mu publiczne pieniądze. Pozwala to również stworzyć jednakową szansę wszystkim wnioskodawcom, a także jak najoszczędniej wydawać pieniądze na ochronę środowiska.

Każdy wnioskodawca, chcący zgłosić wniosek z własnej inicjatywy, otrzymuje w Biurze Funduszu informacje o procedurach postępowania Funduszu przy rozpatrywaniu wniosków i wyborze zadań, o zasadach udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji, a także wykaz priorytetów Funduszu na dany rok oraz Kartę Informacyjną Zadania, odpowiednią dla typu zadania, którego wniosek będzie dotyczył. Dla zadań nieinwestycyjnych stosuje się Formularz wniosku dla zadań nieinwestycyjnych.

3) Bank Ochrony Środowiska – Oddział BOŚ w Krakowie

31-110 Kraków, ul. Piłsudskiego 23

tel. (12) 628-45-00, faks (12) 423-10-98

adres internetowy: www.bosbank.pl

e-mail: krakow@bosbank.pl

Bank Ochrony Środowiska prowadzi udzielanie preferencyjnych kredytów prowadzonych we współpracy z NFOŚiGW w Warszawie oraz WFOŚiGW w Krakowie. Aktualne i szczegółowe informacje można uzyskać na stronie internetowej www.bosbank.pl w dziale – EKOLOGIA. Dodatkowo BOŚ prowadzi udzielania kredytów na urządzenia ekologiczne – zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska.

4) Fundusze europejskie

Aktualne informacje dostępne są na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl oraz na stronie www.wrotamalopolski.pl. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej zaistniała możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska z funduszy strukturalnych z podziałem na programy rozwoju i programy operacyjne m.in.:

- Małopolski Regionalny Program Operacyjny (MRPO);
- Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”.

Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013, w Prioryciecie 7 określił jako główny cel – **likwidację zaniedbań w ochronie środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami**. Bogate zasoby naturalne stanowią mocną stronę województwa małopolskiego i szansę jego rozwoju. Z powodu słabo rozwiniętej infrastruktury komunalnej w zakresie ochrony środowiska nie są one jednak w pełni wykorzystywane.

W ramach Priorytetu 7 udzielane będzie bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć w czterech głównych obszarach:

- gospodarki wodno-ściekowej;
- poprawy jakości powietrza i zwiększenie odnawialnych źródeł energii;
- gospodarki odpadami;
- poprawy bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych.

Na działanie 7.3. Gospodarka odpadami przeznaczono 15 mln euro.

Podstawowym celem Działania 7.3 jest wprowadzenie zgodnych z normami europejskimi systemów odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Interwencje w ramach tego działania będą ukierunkowane na poprawę gospodarki odpadami w województwie. Wspierane będą inwestycje zwiększające udział odpadów segregowanych w ogólnej ilości odpadów, w szczególności kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów obejmujące organizację selektywnej zbiórki, odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców oraz odzysk surowców wtórnych i odpadów ulegających biodegradacji.

Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” przewiduje możliwość dofinansowania prac z zakresu gospodarki odpadami w ramach dwóch priorytetów:

1) Działanie 2.1 Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych

Finansowanie: Fundusz Spójności

Cel działania: Przeciwdziałanie powstawaniu odpadów, redukcja ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwianiu innymi metodami niż składowanie oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze składowania odpadów zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami.

Przykładowe rodzaje projektów:

1. Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w szczególności odpadów niebezpiecznych,
2. Instalacje umożliwiające przygotowanie odpadów do procesów odzysku, w tym recyklingu, w szczególności demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz przetwarzania odpadów z niego powstałych, demontażu mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, sortowania odpadów selektywnie zbieranych, mechaniczno-biologicznego

przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i odpadów pozostałych po selektywnym zbieraniu odpadów zawierających odpady ulegające biodegradacji,

3. Instalacje do termicznego przekształcania odpadów komunalnych z odzyskiem energii,
4. Instalacje do odzysku, w tym recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych lub odpadów powstałych w wyniku ich przetwarzania,
5. Składowiska (wyłącznie jako element regionalnego zakładu zagospodarowania odpadów),
6. Instalacje do unieszkodliwiania odpadów komunalnych w procesach innych niż składowanie.

Projekty wskazane powyżej powinny zawierać społeczne kampanie edukacyjne związane z gospodarowaniem odpadami.

Beneficjenci:

1. Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
2. Podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Reasumując należy podkreślić, że dostępnymi źródłami finansowania inwestycji z zakresu gospodarki odpadami są środki:

- publiczne np. pochodzące z budżetu UE, państwa, województwa, powiatu, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych (np. funduszy ochrony środowiska),
- prywatne np. z banków komercyjnych (np. BOŚ), towarzystw leasingowych, funduszy inwestycyjnych, oraz środki mieszane – publiczno-prywatne – realizowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP).

Natomiast głównymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- zobowiązania kapitałowe – pożyczki, kredyty, obligacje, leasing,
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach,
- dotacje.

W związku z powyższym podstawowymi źródłami finansowania przedsięwzięć ekologicznych są fundusze (NFOŚiGW oraz WFOŚiGW), fundacje i programy wspomagające oraz własne środki inwestorów. Wymienione formy finansowania mogą występować łącznie np. BOŚ i NFOŚiGW (lub WFOŚiGW) oraz w ramach wykorzystania formuły PPP.

W pierwszej kolejności należy pozyskiwać środki z funduszy celowych o najlepszych warunkach finansowania (dotacje lub preferencyjne pożyczki z możliwością częściowego ich umorzenia np. po spłacie 60 % i osiągnięciu założonego efektu ekologicznego).

Należy zaznaczyć, że ważnym elementem przy podejmowaniu decyzji z jakiej opcji finansowania należy skorzystać jest opracowanie studium wykonalności zadania, które powinno rozważyć różne warianty zadania (najlepsze opcje) oraz ująć analizę finansowo-ekonomiczną zadania i oczywiście efekty które chcemy uzyskać.

15. Harmonogram realizacji Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Krościenko n/Dunajcem do roku 2032

W harmonogramie realizacji programu przewidziano następujące działania:

1. Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej poprzez: prasę lokalną, ulotki, lokalne ogłoszenia, stronę internetową gminy.

Podczas przeprowadzania inwentaryzacji w terenie zaobserwowano duże zainteresowanie mieszkańców problematyką usuwania azbestu, a w szczególności możliwościami pozyskania pomocy (program Gminny). Należy podkreślić, że zaobserwowano dość niskim poziom znajomości zagrożeń związanych z dalszym użytkowaniem azbestu oraz szkodliwością podczas demontażu wyrobów azbestowych (eternitu). W związku z tą małą świadomością mieszkańców dot. zagrożeń dla zdrowia ludzi proponuje się dalsze kontynuowanie działalności edukacyjno-informacyjnej. Takie działania zminimalizują powstawanie tzw. „dzikich” wysypisk odpadów – eternitu, oraz wpłyną na lepsze organizowanie pracy demontażu eternitu – korzystanie z firm specjalistycznych przy demontażu eternitu, odpowiednie przygotowanie powstałych odpadów azbestowych do transportu (szczelne zapakowanie). Działalność edukacyjno-informacyjna już jest prowadzona na terenie Gminy. Zaleca się dalszą kontynuację tej działalności poprzez następujące narzędzia: strona internetowa, lokalna prasa, ulotki, konkursy edukacyjne w szkołach itp.

2. Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Krościenko n/D.

Dalsze aktualizowanie bazy danych dotyczących właścicieli i ilości wykorzystywanych lub usuniętych wyrobów zawierających azbest (eternitu) z terenu Gminy (aktualizacja Wojewódzkiej Bazy Danych Azbestowych – WBDA) oraz przekazywanie sprawozdań rocznych.

3. Opracowanie mapy zagrożeń działania azbestu.

Należy rozważyć przeprowadzenie badania jakości powietrza w zakresie stężeń włókien azbestowych w miejscach o dużym skupisku wyrobów azbestowych.

4. Prowadzenie programu pomocowego dla mieszkańców.

W związku z tym, że głównym wyrobem zawierającym azbest na terenie Gminy jest tzw. eternit, należy prowadzić działania, które będą uwzględniały m.in.:

- pomoc w wywozie i utylizacji powstałych odpadów azbestowych,
- pomocy w odpowiednim zabezpieczeniu azbestu przy demontażu oraz jego odpowiednie (szczelne) przygotowanie do załadunku i transportu na składowisko (np. dystrybucja odpowiednich worków itp.).

Zasady udzielanej pomocy należy modyfikować do zaistniałych potrzeb w trakcie realizacji Programu.

5. Pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.

Aktywne działanie Gminy, zmierzające do pozyskania środków na zadania związane z usuwaniem azbestu (eternitu) z zewnątrz (środki pomocowe UE, środki WFOŚiGW lub NFOŚiGW). Dobrym przykładem jest wspólne opracowanie programu pomocowego wraz z Powiatem Nowy Targ. Natomiast środki na zadania dot. edukacji ekologicznej można pozyskać z WFOŚiGW w Krakowie (np. w ramach corocznych konkursów ogłaszanych przez fundusz).

6. Demontaż i utylizacja wyrobów zawierających azbest (eternitu) z nieruchomości (domów, zabudowań gospodarczych i gospodarskich) oraz likwidacja tzw. „dzikich” wysypisk odpadów, tj.:

- kontynuowanie prowadzenia edukacji mieszkańców dot. szkodliwości azbestu i sposobu bezpiecznego pozbywania się powstałych odpadów azbestowych,
- kontynuacja programu pomocowego dot. wywozu i utylizacji wyrobów azbestowych,
- aktualizacja bazy azbestowej,
- nadzorowanie przebiegu prac utylizacyjnych,

- wydawanie decyzji z Urzędu w sprawie usunięcia odpadów z miejsc do tego nie przystosowanych (likwidacja tzw. „dzikich” wysypisk).

7. Monitorowanie realizacji Programu i okresowe sporządzanie raportu jego realizacji.

Odpowiedni monitoring powinien skutkować szybką reakcją na najważniejsze zagrożenia w sprawnej realizacji programu.

8. Okresowa aktualizacja Programu.

Niniejszy program powinien być aktualizowany minimum co cztery lata.

Tab. 6. Szczegóły harmonogramu działania Programu na lata 2011-2032.

Lp.	Nazwa działania	Narzędzia działania	Spodziewany efekt	Termin realizacji zadania
1.	Prowadzenie działalności informacyjno-educacyjnej poprzez: prasę lokalną, ulotki, lokalne ogłoszenia, stronę internetową gminy, prowadzenie warsztatów	Prowadzenie aktywnej działalności informacyjno-educacyjnej poprzez: prasę lokalną, ulotki informacyjne, lokalne ogłoszenia, stronę internetową gminy, spotkania w szkołach. Akcja informacyjna ma na celu zapoznanie z zagrożeniami związanymi z azbestem oraz określonymi wymogami w zakresie użytkowania i usuwania.	Wzrost świadomości mieszkańców, sprawniejsza realizacja Programu	Cały okres realizacji programu
2.	Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy	Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy – przekazywanie sprawozdań rocznych oraz aktualizacja Wojewódzkiej Bazy Danych Azbestowych (WBDA).	Posiadanie aktualnych informacji na temat wyrobów azbestowych w Gminie i WBDA	Na bieżąco, w miarę postępowania Programu – docelowy okres to 2032 rok
3.	Opracowanie mapy zagrożeń działania azbestu	Należy rozważyć przeprowadzenie badania jakości powietrza w zakresie stężeń włókien azbestowych w miejscach o dużym skupisku wyrobów azbestowych. Efektem badań dla lepszego zobrazowania, powinien być przedstawiony w postaci graficznej określając miejsca o większym zagrożeniu.	Ustalenie kolejności usuwania wyrobów azbestowych wg ważności – stanu zagrożenia	do 2015
4.	Demontaż i utylizacja wyrobów zawierających azbest (etermitu) z nieruchomości (domów, zabudowań gospodarczych i gospodarskich) oraz likwidacja tzw. „dzikich” wysypisk odpadów	Prowadzenie pomocy w utylizacji wyrobów azbestowych (etermitu), która będzie zmniejszać koszty usunięcia odpadu dla właściciela (osoby fizycznej), co będzie i zapobiegać powstawaniu tzw. „dzikich” wysypisk. Dodatkowo należy rozważyć pozyskanie środków na realizację Programu, przede wszystkim w zakresie: - odpowiedniego demontażu, zgodnego z obowiązującymi przepisami (zmniejszenie zagrożenia oddziaływaniem azbestu dla otoczenia), - środków na pomoc w utylizacji wyrobów (docelowo obsługa wszystkich wnioskodawców). Prowadzenie rejestru wniosków oraz nadzorowanie przebiegu prac utylizacyjnych.	Zmniejszenie zagrożenia spowodowanego przez włókna azbestowe – efekt zdrowotny, realizacja Programu, zapobieganie powstawaniu „dzikich” wysypisk odpadów	Organizowanie działań w cyklu rocznym powtarzalnym w okresie od 2011 do 2032 r.

5.	Pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu	Sporządzenie stosownych wniosków do programów Unijnych (m.in. MRPO), wykorzystanie środków gminnych i powiatowych lub środków WFOŚiGW, NFOŚiGW.	Zwiększenie szybkości realizacji Programu usuwania wyrobów azbestowych	Według potrzeb do 2032 r. aby zniwelować zagrożenie azbestem
6.	Dostosowanie i modyfikacja wdrożonego systemu pomocy dla mieszkańców gminy do zaistniałych potrzeb w trakcie realizacji Programu	Udzielanie pomocy na bieżąco – dla wszystkich osób fizycznych w kosztach wywozu i składowania odpadów azbestowych. Rozważenie dodatkowo udzielenia pomocy w kosztach odpowiedniego demontażu wyrobów azbestowych.	Zmniejszenie zagrożenia spowodowanego przez włókna azbestowe – efekt zdrowotny, realizacja Programu, zapobieganie powstawaniu „dzikich” wysypisk odpadów	2011-2032
7.	Monitorowanie realizacji Programu i okresowe sporządzanie raportu jego realizacji.	Prowadzenie aktualnej bazy danych właścicieli wyrobów azbestowych i firm zajmujących się przede wszystkim utylizacją i demontażem płyt azbestowo-cementowych (tzw. eternitu). Uruchomienie programu pomocowego oraz dostosowanie wielkości pomocy do potrzeb wynikających z ilości i nadzorowanie przebiegu prac utylizacyjnych.	Ustalenie stanu faktycznego realizacji zadań na podstawie informacji i raportów przebiegu prac utylizacyjnych, utworzenie grupy roboczej monitorującej realizację Programu	Zalecany okres monitoringu Programu to okres co 4 lata
8.	Okresowa aktualizacja Programu.		Określenie nowych możliwości finansowych i prawnych zadania usuwania wyrobów azbestowych	Według zaistniałych zmian np. prawnych, społecznych, lub możliwości finansowych

16. ZAŁĄCZNIKI

16.1 Wykaz firm posiadających zezwolenie w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest

Tab. 7. Wykaz firm posiadających zezwolenie w zakresie odbioru i transportu odpadów azbestowych z terenu powiatu nowotarskiego

Lp.	Nazwa firmy	Dane tele-adresowe
1.	Firma Remontowo Budowlana RAGAR,	31-610 Kraków, os. 1000-lecia 35/16 tel.(12) 648-39-50, kom. 607-525-984
2.	Zakład Remontowo Budowlany Maciej Adryan,	32-500 Chrzanów, ul. Świętokrzyska 18A tel. 501-399-919, fax. (32) 753-96-11
3.	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPOT	00-515 Warszawa, ul. Żurawia 24/7 tel./fax (22) 621-40-64
4.	Autoryzowany Zakład Ogólnobudowlany Danuta i Piotr Gawlik	43-400 Cieszyn, ul. Kresowa 27 tel./fax.(33) 858-20-18, kom. 605-683-947
5.	P.P.H.U. „GRAMA” Piotr Grabowski,	37-100 Łańcut, os. Gen. Maczka 17/5 tel. 852-15-51, 859-00-40, kom. 606-966-915
6.	Przedsiębiorstwo Budowy Elektrowni i Przemysłu ENERGOPRZEM	30-420 Kraków, ul. Rzemieśnicza 1a tel./fax. (12) 266-96-19
7.	Algader Honnan Sp. z o.o.	01-919 Warszawa, ul. Wólczyńska 133, bud. 11B tel./fax (22) 864-94-97, 864-94-99
8.	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu caro	22-400 Zamość, ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12, tel./fax. (84) 627-30-13
9.	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ sp. z o.o.	05-816 Michałowice, Reguły, ul. Graniczna 6 tel./fax (22) 724-32-39, 724-15-78
10.	„ENERGE” Sp. z o.o.	31-702 Kraków, ul. Na Stoku 11/30 tel./fax (12) 645-12-80, kom. 600-044-699
11.	EKO-ROCK s.j	32-600 Oświęcim, ul. Chemików 1 biuro: 30-011 Kraków, ul. Wrocławska 53 tel. (12) 633-18-55, w. 340, fax. (12) 634-30-63
12.	Zakład Utylizacji Odpadów Przemysłowych	31-752 Kraków, ul. Mrozowa 9a tel. (12) 684-21-57, (12) 684-01-70, fax. (12) 643-22-99
13.	HYDROGEOTECHNIKA sp. z o.o.	25-116 Kielce, ul. Ściegiennego 262a tel. (41) 348-06-60, fax. (41) 361-01-59
14.	Firma Remontowa-Budowlane UTIL Stanisław Zaclona	32-310 Klucze, ul. Dolna 8 tel./fax (32) 642-03-11, kom. 600-290-778

15.	GAJAWI P.P.H.U Gabriel Rogut	90-553 Łódź, ul. Kopernika 56/60 kom. 501-028-153, fax. (42) 688-43-70
16.	KAN-POL P.P.H.U Iwona Łosiewicz	20-143 Lublin, ul. Storczykowa 30 kom. 506-181-850, fax. (50) 609-50-3
17.	P.H.U „JUKO” Jerzy Szczukocki	97-300 Piotrków Trybunalski, ul. 1-go Maja 25 tel. (44) 732-69-63, fax. (44) 649-94-23
18.	P.P.H.U Abba-Ekomed sp. z o.o	87-100 Toruń, ul. Moniuszki 11/13 tel. (56) 651-36-67, fax. (56) 654-86-70
19.	Firma Handlowo-Usługowa „KURCZ” – Roman Kurcz	33-300 Nowy Sącz, ul. Wiśniowieckiego 125 tel. (18) 547-50-89
20.	PW TAKO sp. z o.o.	42-680 Tarnowskie Góry, ul. Batalionów Chłopskich 2 tel. (32) 381-82-40, fax. (32) 381-82-49
21.	Firma Transportowo-Usługowo-Handlowa „Śliwka” – Władysław Gut	34-520 Poronin, ul. Kościuszki 34b kom. 605-240-213
22.	Remonty – Przebudowy – Montaż, Wojciech Konopka	34-452 Ochotnica Dolna, os. Leskówka 121
23.	Firma Handlowo-Usługowa „AZ-BEST” Ewa Zoń	33-395 Chełmiec, ul. Gajowa 56d tel. (18) 547-93-90, kom. 694-448-313
24.	Firma H.P.U „JUKAM” Maciej Plewa	34-450 Krościenko n/D, ul. Jagiellońska 95
25.	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „EURO-GAZ” Łój, Wierzbicka, Nawrot, Wierzbicki Spółka Jawna	Sitkówka – Nowiny, Zagórsko 31a
26.	PUK „EMPOL” Sp. z o.o.,	34-451 Tylmanowa, os. Rzeka 133 tel. (18) 262-53-53

źródło: Starostwo Powiatowe w Nowym Targu

16.2 Wzór druku wniosku do Wójta Gminy Krościenko nad Dunajcem o częściową refundację poniesionych kosztów

-DRUK NR 1-

Krościenko n/D, dnia

.....
Nazwisko, imię

.....
Adres

.....
Telefon

Wójt Gminy Krościenko n/D
Rynek 35
Krościenko n/D

WNIOSEK

o refundację zutylizowanego eternitu

Zwracam się z prośbą o refundację utylizacji eternitu. Eternit zostanie ściągnięty z budynku położonego w przy ulicy

Po uzyskaniu zgody przedłożę oryginał faktury wystawionej przez firmę posiadającą stosowne uprawnienia do utylizacji eternitu.

.....
podpis

-DRUK NR 2-

Krościenko n/D, dnia

.....
Nazwisko, imię

.....
Adres

.....
Telefon

Wójt Gminy Krościenko n/D
Rynek 35
Krościenko n/D

WNIOSEK

o refundację zutylizowanego eternitu

W związku z pismem znak: z dnia
przedkładając oryginał faktury za utylizację eternitu, zwracam się z prośbą o
refundację kosztów poniesionych przy w/w utylizacji.

Jednocześnie informuję, że eternit został ściągnięty z budynku
..... położonego w przy ulicy
.....

Należność proszę przelać na konto nr
Banku w

W załączeniu oryginał faktury wystawionej przez:
.....
.....

.....
podpis

16.3 Główne załączniki do aktów wykonawczych dot. postępowania z wyrobami azbestowymi (ocena, informacja, oznakowanie) przez właściciela, firmę oraz gminę

16.3.1 Załączniki do rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r.:

ZAŁĄCZNIK Nr 1 – WZÓR DRUKU

OCENA

stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾:

Numer działki ewidencyjnej²⁾:

Numer obrębu ewidencyjnego²⁾:

Nazwa, rodzaj wyrobu³⁾:

Ilość wyrobów⁴⁾:

Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾:

Grupa/ nr	Rodzaj i stan wyrobu	Punkty	Ocena
1	2	3	4
I	Sposób zastosowania azbestu		
1	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2	Tynk zawierający azbest	30	
3	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1 000 kg/m ³)	25	
4	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II	Struktura powierzchni wyrobu z azbestem		
5	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III	Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem		
9	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2 m)	15	
11	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV	Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych		
14	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	

15	Za zawieszonym, nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16	W systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym	5	
20	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V	Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej		
21	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25	Nie użytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup, należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności:

Stopień pilności I od 120 punktów wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie

Stopień pilności II od 95 do 115 punktów wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku

Stopień pilności III do 90 punktów wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat

.....
Oceniający
(nazwisko i imię)

.....
Właściciel/Zarządca
(podpis)

.....
(miejscowość, data)
adresem)

.....
(adres lub pieczęć z

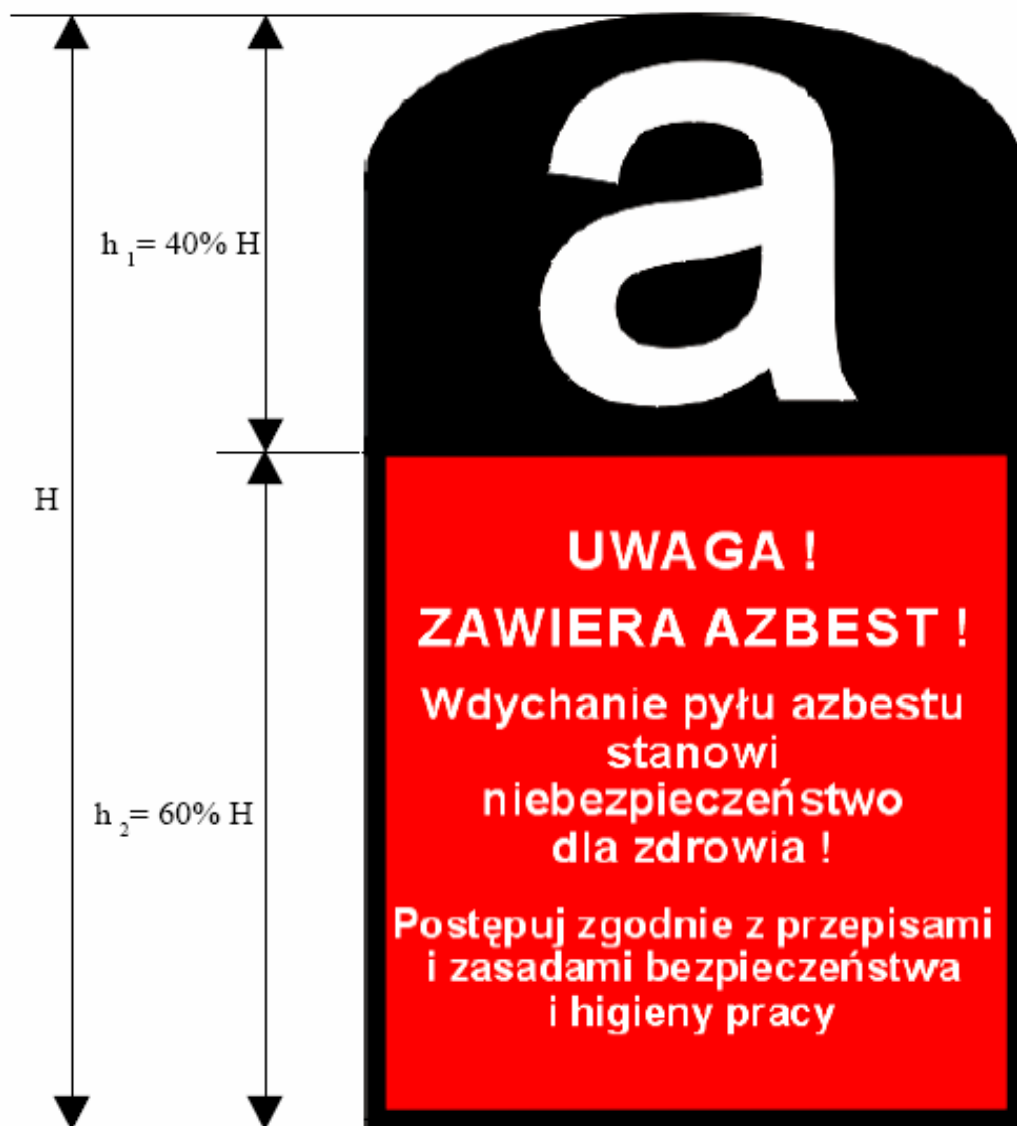
Objaśnienia:

- ¹⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, inny.
- ²⁾ Należy podać numer obrębu ewidencyjnego i numer działki ewidencyjnej faktycznego miejsca występowania azbestu.
- ³⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura, podać jakie.
- ⁴⁾ Ilość wyrobów azbestowych podana w jednostkach masy (Mg) oraz w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (m², m³, mb).
- ⁵⁾ Należy podać datę przeprowadzenia poprzedniej oceny; jeśli jest to pierwsza ocena, należy wpisać „pierwsza ocena”.

ZAŁĄCZNIK Nr 2 - WZÓR OZNAKOWANIA

**OZNAKOWANIA WYROBÓW, ODPADÓW I OPAKOWAŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST LUB
WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST, A TAKŻE MIEJSC ICH WYSTĘPOWANIA**

wzór

Wszystkie wyroby zawierające azbest lub ich opakowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno posiadać wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i 2,5 cm szerokości,
- oznakowanie powinno składać się z dwóch części:
górną ($h_1 = 40\% H$) zawierającą literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
dolną ($h_2 = 60\% H$) zawierającą wyraźny i czytelny napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle,
- jeśli wyrób zawiera krokidolit, zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

16.3.2 Załącznik do rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska:

Załącznik – WZÓR DRUKU

INFORMACJA O RODZAJU, ILOŚCI I MIEJSCACH WYSTĘPOWANIA SUBSTANCJI STWARZAJĄCYCH SZCZEGÓLNE ZAGROŻENIE DLA ŚRODOWISKA

Gmina:

Informacje za okres:

Powiat:

określające stan na dzień:

Województwo:

Dział 1. Informacje dotyczące azbestu

Lp.	Nazwa wyrobu zawierającego azbest ¹⁾	Lokalizacja wyrobu zawierającego azbest (adres)	Jednostka miary	Ilość	Uwagi ²⁾

Objaśnienia:

1) Przy określaniu nazwy wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- * płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- * płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- * rury i złącza azbestowo-cementowe,
- * izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- * wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- * przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- * szczeliwa azbestowe,
- * taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- * wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- * papier i tektura,
- * inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

2) Należy wskazać obiekt, w którym znajdują się wyroby zawierające azbest, oraz określić ich stan – stopień uszkodzenia wyrobów zawierających azbest.

16.3.3 Załączniki do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest

ZALĄCZNIK Nr 1 – WZÓR OZNAKOWANIA

OZNAKOWANIA INSTALACJI LUB URZĄDZEŃ LUB URZĄDZEŃ ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ORAZ RUR AZBESTOWO-CEMENTOWYCH

*Tylko w przypadku oznakowania pomieszczenia w związku z brakiem możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest.

Wszystkie instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz rury azbestowo-cementowe powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 5 cm wysokości (H) i $1/2H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a. części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b. części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny;
- 3) jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit/azbest niebieski”.

ZAŁĄCZNIK Nr 2 – WZÓR OZNAKOWANIA

Wzór oznakowania dróg utwardzonych odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczonych trwale przed emisją włókien azbestu

Wszystkie drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu, powinny być oznakowane w następujący sposób:

- 1) oznakowanie zgodne z podanym wzorem powinno mieć wymiary: co najmniej 30 cm wysokości (H) i $\frac{1}{2}H$ szerokości;
- 2) oznakowanie powinno składać się z:
 - a) części górnej ($h = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - b) części dolnej ($60\% H$) zawierającej standardowy napis w białym lub czarnym kolorze na czerwonym tle; napis powinien być wyraźnie czytelny.

- ZAŁĄCZNIK Nr 3 – WZÓR DRUKU

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾

1. Nazwa miejsca/urządzenia/instalacji, adres²⁾:

.....

2. Wykorzystujący wyroby zawierające azbest – imię i nazwisko lub nazwa i adres:

.....

3. Rodzaj zabudowy³⁾:

4. Numer działki ewidencyjnej⁴⁾:

5. Numer obrębu ewidencyjnego⁴⁾:

6. Nazwa, rodzaj wyrobu⁵⁾:

7. Ilość posiadanych wyrobów⁶⁾:

8. Stopień pilności⁷⁾:

9. Zaznaczenie miejsca występowania wyrobów⁸⁾:

a) nazwa i numer dokumentu:

b) data ostatniej aktualizacji:

10. Przewidywany termin usunięcia wyrobów:

11. Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia⁶⁾:

.....

.....
(podpis)

data

¹⁾ Za wyrób zawierający azbest uznaje się każdy wyrób zawierający wagowo 0,1 % lub więcej azbestu.

²⁾ Adres faktycznego miejsca występowania azbestu należy uzupełnić w następującym formacie: województwo, powiat, gmina, miejscowość, ulica, numer nieruchomości.

³⁾ Należy podać rodzaj zabudowy: budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, budynek przemysłowy, budynek mieszkalno-gospodarczy, inny.

⁴⁾ Należy podać numer działki ewidencyjnej i numer obrębu ewidencyjnego faktycznego miejsca występowania azbestu.

⁵⁾ Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- rury i złącza azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,

- drogi zabezpieczone (drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, po trwałym zabezpieczeniu przed emisją włókien azbestu),

- drogi utwardzone odpadami zawierającymi azbest przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, ale niezabezpieczone trwale przed emisją włókien azbestu,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione, w tym papier i tektura; podać jakie.

⁶⁾ Ilość wyrobów zawierających azbest należy podać w jednostkach właściwych dla danego wyrobu (kg, m², m³, m.b., km).

⁷⁾ Według „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 oraz z 2010 r.

Nr 162, poz. 1089).

⁸⁾ Nie dotyczy osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. Należy podać nazwę i numer dokumentu oraz datę jego ostatniej aktualizacji, w którym zostały oznaczone miejsca występowania wyrobów zawierających azbest, w szczególności planu sytuacyjnego terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest, dokumentacji technicznej.

Bibliografia – źródło danych

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku i przyjęta w ogólnonarodowym referendum konstytucyjnym (Konstytucja RP została opublikowana w Dz. U. Nr 78, poz. 483),
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 185, Poz. 1243, z późn. zm.),
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów. (Dz. U. 2001 Nr 112, poz. 1206),
5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2010, Nr 243, poz. 1623, ze zm.)
6. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 111, poz. 84, z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.),
9. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, Rada Ministrów, 14.07.2009 r.,
10. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej, 14 maj 2002 r.,
11. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, październik 2002 r.,
12. „Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014” przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 217 z dnia 24 grudnia 2010 r. (M.P. z 2010 r., Nr 101, poz. 1183)
13. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami na lata 2003-2010, lipiec 2003 r.,
14. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013, załącznik nr 1/I do Uchwały Nr XLI/527/2006 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 30 stycznia 2006 r.,
15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2010r. Nr 162, poz. 1089),
16. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2002 r. Nr 217, poz. 1833 z późn. zm.),
17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824),

18. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089),
19. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1126),
20. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.),
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1033),
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206),
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2006 r. Nr 30, poz. 213),
24. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbestzie (Dz. U. z 2005 r. Nr 189, poz. 1603),
25. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.),
26. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. z 2011 r. Nr 63, poz. 322, z późn. zm.),
27. Poradnik – Finansowanie Usuwania Azbestu ze Środków Krajowych i Unijnych w Latach 2009-2013, Warszawa 2009,
28. Poradnik dla Użytkowników Wyrobów Azbestowych, Warszawa 2008 r.,
29. Program Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014, Kraków 2007 r.,
30. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowotarskiego na lata 2004-2015 Nowy Targ, 2004 „PROFIT” Sp. z o.o. w Skrudzinie – ABRYŚ Technika,
31. dr B. Witkowska-Kita, K. Laszczak, Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego 2010 (część II Programu Ochrony Środowiska Woj. Małopolskiego na lata 2007-2014), Kraków 2007 r.,
32. Plan Gospodarki Odpadami na Lata 2004-2011 wraz z Prognozą do Roku 2015 dla Powiatu Nowotarskiego; Konsorcjum: „PROFIT” Sp. z o.o. w Skrudzinie – ABRYŚ Technika Sp. z o.o. w Poznaniu, Nowy Sącz 2004r.,
33. Strategia rozwoju Gminy Krościenko nad Dunajcem na lata 2008-2020, mgr inż. Piotr Jasion, Kraków 2008r.,
34. Plan Gospodarki Odpadami Gminy Krościenko nad Dunajcem, Firma Usługowa „BIOSKAN”, Jacek Grzyb, Kraków 2004 r.,
35. Program Ochrony Środowiska Gminy Krościenko nad Dunajcem, Firma Usługowa „BIOSKAN”, Jacek Grzyb, Kraków 2004 r.,
36. Statystyczne Vademecum Samorządowa, Urząd Statystyczny w Krakowie, 2010 r.,

37. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego 2006-2015, Starostwo Powiatowe w Nowym Targu i Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., Nowy Targ 2006 r.,
38. Bezpieczne postępowanie z azbestem i materiałami zawierającymi azbest, AGH Kraków, 20-21 września 2007 r.,
39. Zanieczyszczenie środowiska azbestem, Skutki zdrowotne, Raport z badań, N. Szeszenia-Dąbrowska, W. Sobala, Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera, Łódź 2010 r.